

Tallinna Konservatooriumi direktor
prof. JAAN TAMM

Uusi segakoori laule

kooridele käesolevaks hooajaks

RAHVAKOORID

Nr. 1	{ Kas tunned maad	T. Vettik
	{ Häälilaul	M. Saar
Nr. 2	Tihase mäng	M. Saar
Nr. 3/4	Tervitus Soome hõimudele . . .	R. Päts]
Nr. 5	{ Emake	J. Aavik
	{ Igavene mälestus	J. Aavik
Nr. 6	{ Igatsus	J. Jürgenson
	{ Laulu aeg	M. Saar
Nr. 7	Kõrs kahlseb	J. Saarniit
Nr. 8	Palvetund looduses	M. Lüdig
Nr. 9/10	{ Tulesüütajalle	M. Saar
	{ Põlismetsa järv	M. Lüdig
Nr. 11	Hõiskame kooris	T. Vettik
Nr. 12	Kits ja hunt	M. Lüdig
Nr. 13	Postimees	J. Aavik
Nr. 14	Õhtul.	M. Lüdig

Rahvakooride numbrilise hinnaks lauljate liiduliigetele 5 senti, teistele 8 senti, kui tellitakse korraga vähemalt 10 eksemplari, kui vähem, siis on eksemplari hinnaks 10 senti.

Koorijuhid saavad numbrilise tutvunemiseks 5 sendiga.

Tellida lauljate liidu büroost: Tallinn, Rataskaevu tän. 22

TALLINN, HARJU T. 37, „KULD LÕVI“ VASTAS.

„His Masters Voice“

Eesti ülesvõtted.

The Murphy Band.

- E. K. 1017 „Miss Estonia“ (boston-valss lauluga).
„Metsa läksin ma“ (foxtrot lauluga).
- E. K. 1018 Kui kallist kodust läksin (boston-valss lauluga).
Vanamoorikese vokitatas (foxtrot lauluga).
- E. K. 1019 „Sünnipäeva polka“.
„Üks vanamees raius üht jämedat puud“ (valss lauluga).

Bernhard Hansen.

- E. K. 1016 „Tulge kokku rahva hulgas“.
Mu juure jää.

Arnold Vismann.

- E. K. 1021 „Üksi“.
„Aeg kaob kiirelt“.
- E. K. 1022 „Lapsepõlve kodu“.
„India külalise laul“.

Meeskvartett.

- E. K. 1023 „Küla moosekant“.
„Mu kallim üleval kambris sääl“.
- E. K. 1024 „Konna kontsert“.
„Pisarad“.

A
S

TORMOLEN

&
K^o

Sekstett orkestriga.

- E. K. 1025 „Üks noormees otsib pruuti“.
„Üks jahimees läks metsa“.
- E. K. 1026 „Vares vaga linnukene“.
„See Saaremaa“.
-

„His Masters Voice“ uudisplaadid.**Nat Shilkret.**

- B. 5589 Blossoms that bloom in the Moonlight. Foxtrot.
32 My varsity girl I'll cling to you. Foxtrot.

Sydney Baynes ja tema orkester.

- B. 5457 „Clown in Clover“ . Foxtrot.
„Destiny Walzer“.

Jack Hylton ja tema orkester.

- B. 5617 „Carolina Moon“ — valss.
„I must have that man“ . Foxtrot.
- B. 5627 „Sweetheart of all my dreams“ . Foxtrot.
„Glad Rag Doll“ . Foxtrot.

Marek Weber ja tema orkester.

- E. H. 285 Fantasie aus „Pajazzo“ (Leoncavallo).
- E. G. 1257 „Wenn du einmal dein Herz verschenkst“ . Tango.
68 „Tränen weint jede Frau so gern“ . Tango.
- X. 3000 „Hallo, Margot!“ Foxtrot.
43 „Nimm diesen Strauss Vergissmeinnicht“ . Foxtrot.
- B. 5634 „Marianne“ .
32 „Lover, come back to me“ .
- C. 1679 Lehariana (Geiger). I ja II jagu.

Toimetused: M. Saar, prof. J. Aavik, A. Krull, R. Kull, M. Lüdig, L. Neuman, prof. A. Topman, T. Vettik, E. Vörk ja R. Saving

Suitsetage paberosse

„L a f e r m e“

Manon, Baar, Stella, Diva.

JUHAN ZEIGER

NOODIPILDIST

Meil on harjumus lugeda end laulurahvaks juba de natura, vist küll see-pärast, et rabades isa võsastikes, mille kultiveerimiseks pingutasid pihasooni meele eslisad, sigis pööraselt palju ööpikuid ning muudki siristavat elementi. Nii. See on siiski veel laulukultuuri kivilaeg, millele seni pole antud suuremat tähtsust. Mele muusikaajalugu algab alles momendist, mil see laulurahvas tuli kokku ning rõõmustas armast Jumalat ja kauget keisrit ühe tubli laululaadaga. Ilmkahtlemata koorilaulu suur võit on see esimene kokkutulek ühest küljest, teiselt poolt aga täpselt ühtuv muistse usundi hääbumistunniga, sest eesti rahva oma muusikakultuuri, omad traditsioonid ning normid hävitas võrratult arenenum muusikakultuur ainsal hetkel. Jälgigem mele muusikaajalugu: tollest ajast hakati häbenema rahvavilse, nooremad ei laulnud neid üldse enam, need jäid vaid vananaiste monopoliks.

Areng jätkus uues suunas. Rahvalaulu asemele astus n. n. rahvalik laul, enamasti saksa päritoluga, ning selle viils polnud enam saateharmooniata, monoodiline, — nagu seda oli alati eesti rahvaviils, vaid juba harmooniaga, mitme-hääline, koorilaul moodsas mõttes. Sääraste laulude leving soodustas muidugi laulukooride arvu üllikiiret kasvamist, mida tõendavad laulupidude statistilised andmed. Tõsist tõusu märgivad ka laulupidude eeskavad järjest suureneva ning kristalliseeruva oma-literatuuriga, mille haripunktiks tänani tuleb kahtlemata lugeda viimast — IX — üldlaulupidu. Kuld sama IX üldlaulupidu tekitaski õige palju mõtteavaldusi just oma eeskava suhtes: mele läbilõike-koorile

tundus suur osa laule liialt üle jõu käivana. Veel enamgi: just kui teatava reaktsioonina tekib üldine tahe hakata laulukoores varustama lihtsa, üldiselt lauldava literatuuriga (kas või ELL „Rahvakoored“, Võrgu koorilaulud). Mul pole küll teada ELL ankeedi tulemused, kuid üldiselt näib, nagu oleks maal tegutsevad laulukoorid veidi väsinud kõigest „suurest ja keerulisest“, — nõutakse lihtsat, kõlavat, seejuures võimalikult ilmekat koorilaulu.

Millest see väsimus, millest reaktsioon? Ühelt poolt tuleb küll arvestada asjaoluga, et igal maa laulukooril kohapääl on täita oma lüherandi-osa, varustada lauludega seltskondlikke koosviibimisi (ja mitte kontserteerida!), mis ettenähtud selleks ja selleks kuupäevaks: haaratakse lihtsama järele, on just kui kindlam! Teine külg on aga märksa tõsisema iseloomuga: suurele osale lauljaist meie maakoorides on noodipilt peaaegu purupuhas hieroglüüf! Lauupeo üldjuhid ning instruktorid, kes olid saadetud välja peamiselt kunstilise tõlgitsuse redigeerimiseks, asusid küll sajast juhust 90-nel ühe või teise laulu peaaegu täielisele ümberõpetamisele — ja milliseid geniaalseid naiivsusi noodiveerimise alal ei kuulnud nad küll noil palverännakuil!

Tahame laulukultuuri alal teiste kultuurrahvastega olla ilmingimata ühel nivool — kuid unustame seejuures eeltingimused, mis meil neist nii erinevad. Pole mul vähematki soovi hakata hosiannatema n. n. „liedertafelite“ taolisi koondisi välismaile, tuleb aga paratamatult märkida neid arendavaid harjutusi, mis ammust ajast aktsepteeritud pea igas lauljate koondises. Tuletagem meelde kas või inglise madrigaalkoore. Ja iga meie koorijuht, kes teadlik koori kooskõla iseärasusis, teab väga hästi, milliste pingutuste varal saabub puhas, erimaitseiline koori-kooskõla (kui paljud koorijuhid näevad siin ideaali vaid täielises ühtumises akkordpilti kooskõlaga!). Meie muusikakultuuri omapärane areng katkes rahvusvahelise muusikakultuuri kõlkvõimsa okkupatsiooniga, ning selle äkilise pöörangu tulemusena tekkis kuristik, mida pole suudetud tasandada tänani; seesama kuristik ajabki meid ummikusse ning tingib aegajalt reaktsioonilisi momente vähema või suurema ulatusega. Hoiduda neist suudame vaid siis, kui täiendame selle pooleliäänud arengu kuni plastilise üleminekuks moodssasse muusikakultuuri. Selle ülemineku-vormeli tähe all on liikund tänani meie rahvuslik muusika-literatuur, milline olukord kestab kahtlemata veel kaua. Kuid — käesoleva kirjutise raamidesse selle selgitamine ei kuulu. Peab paratamatult arvestama sellega, et melle on avatud tänapäeva moodsa muusikakultuuri kõik mõisted, järelikult peab ka olema teadlik kõigis üksikasjus.

Kõlgepäält noodipildis. Kuna muusika on vile elemendi — rütmika, meloodika, dünaamika, tämbri ja harmoonika — kooselust saabuv, siis peab ka noodipilt sisaldama märkmeid vähemagi avalduse kohta igas üksikelemendis.

Rütmika kasutada on kõlgepäält tempomärked (Andante, Allegro jne.), siis taktimurd ($\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{5}{8}$ jne.), painutavad märked (liikumiskiirust järjest kasvavad — acceler. või jälle kahandavad — rit.), osalt ka esitusmaneeeri märked (stringendo, calmando), noodi väline kuju (täisnoot, poolnoot, veerandnoot jne.), täiendavad numbrid (triool, kvintool jne.). Meloodika märkimiseks on joonestik, siis võti (viili, bassi jne.), võtme- ja juhuslikud märgid (diees, bemoll, bekarr jne.). Dünaamika jaoks on dünaamilised märked (ff, f, mf, p, pp, jne.) painutavad märked (helitugevust järjest kasvavad — cresc. või jälle kahandavad — dim.).

Tämbri määrab kindlaks esitaja nimetus (sopran, bass jne.), sageli ka

esisitusmaneeril märke (bocca chiusa jne.). Harmoonika kasutab samu atribuute, mida meloodikagi, ainult vertikaalselt (kuna meloodika — horisontaalselt).

Algame kõigeesmaselt rütmikaga. Lihtsaim olukord siin on n. n. ühtlane liikumine, püsiv liikumispind, millele toevad erandita kõik teised, keerulisemad mõisted. Kuigi ühtlane liikumine peaks õieti omalt põhiolemuselt tolmuma peaaegu mehhaanilise järjekindlusega, kasutab ometi tänapäeva arenend rütmikultuur siingi varieerimiseks, puise järjekindluse peletamiseks vähema või suurema ulatusega paindumismomente, tenutoid või poco più ja meno't. Võtame näiteks kas või Tüürpu „Troosti“, kus noodipildi järele otsustades pea kogu aeg liikumine on ühtlane:

Mu-ru kas-vab mul-la pea-le, a - ru-hei-na hau-a pea-le...

:sama väikese fraasi sisemine ehitus tingib vaevaltmärgatava tenuto teises taktis, kuid veelgi tunduvama neljandas; ignoreeritakse seda nõuet, siis muutub fraas paratamatult liig üksluiseks, isegi puiseks. Ja — peab tähendama — nüüdisaja kuulaja kõrv lepib meelsamini kõige muuga kui sellega. Nii siis kalduv noodipildis märgitud ühtlane liikumine juba tunduvalt kõrvale ühtlase liikumise algmõistest. Ja tööpoolest — ühtlane liikumine päris puhtal kujul ei esinegi peaaegu nüüdisaja muusikas, see on ajajooksul muutunud vaid keerulisemate rütmivormelite aluseks, mõistagi — rütmikultuuri üldise arengu survel.

Enne veel, kui vaadelda ligemalt, millisel kujul ühtlane liikumine saab olla keerulisi rütmivormeleid võrsutavaks aluspinnaks, tutvume ajaüksuste liitmise ja asendamise mõistega. Kujukaks näiteks sellele oleks rahvaviis:

Ü - les, ü - les hel-lad ven-nad ü - les, ü - les...

Kui võtame ses ajaüksuseks esimese ja teise taktil kaheksandiku, siis tunneme III ja IV taktil veerandnoodis alati ilmselt kaht kaheksandikkku; ksilrema liikumise puhul on olukord just vastupidine: esimese ja teise taktil kaheksandikud tunduvad viimaste taktide ajaüksuseid asendavana, mille tõttu veerandnoodid saavad märksa suurema iseseisvuse ning kaheksandikkude tabamine neis taganeb alateadvusse.*)

Nii käskkäes liigub ajaüksuste liitmise ja asendamise mõiste alatasa, ning on isegi olukordi (näit. Allegretto, Moderato, ka Andantino puhul), kus teatavate raskustega on seotud nende eritlemine: kohati tundub domineerivana liitmise, kohati asendamise printsip. Niihästi ühel kui ka teisel puhul jääb nende erinevate ajaüksuste suhtumine matemaatiliselt tajutavaks (olgu see kas 1:2, 1:3, 1:4 jne.); noodipildis ajaüksuseid märkivad noodid erinevad omalt kujult vaid sel puhul, kui on tegemist kestvuse suhtumistega vaid kahe alusel (1:2, 1:4,

*) Võrreldgem IX üldlaulup. noodis A. Kapi rütmiliselt teisendatud „Üles“; algus, lhk. 43 ja tranquillo, lhk. 45.

1:8 jne.), millisele suhtumisele on rajatud meie noodikiri. Tahetakse aga asendada üht ajaüksust 3, 5, 7 jne. ajaüksusega, siis varustatakse see rütm vastava numbriga (triool, kvintool, septimool).

Rütm arengu tänapäev ei piirdu aga kaugeltki suhtumistega, mis matemaatiliselt täpselt tajutavad. Kui saame liikumiskiirust tõsta kahe, kolme, nelja jne. võrdseks, miks ei peaks siis saama seda tõsta vaevalt märgatavalt, või jälle järjestada äärmuseid? NELLE mõistele alluva olukorra fikseerimiseks noodipildis ongi tempomärke: noodid väline kuju ei muutu, küll aga muutub liikumiskiirus tempomärke surveel. Ses olukorras ei saa olla juttugi ajaüksuste matemaatilise suhtumise tajutavusest, kuigi see suhtumine kindlasti eksisteerib.

Ajal, mil ei tuntud tempomärke (on ju viimane noodipildis võrdlemisi noor!), omas noodipilt märksa kindlama kuju ning oli täiesti vaba igast väärtusvõimalusest, seda ka väga arusaadavalt põhjuseil: noodikuju oli ju leiutatud tolleaegsele mõistele vastavana. Laienesid mõisted, siis pidi vastavalt laienema ka noodikujude mitmekesisus. Seda ei sündind aga, noodikujud jäid samaks, üksnes nurgeline, hanesulele suupärane vorm muudeti ovaalseks. Ja nootidele lisaks sigis igatseltsi literatuuri: tempomärke (Andante, Allegro) kõiksugu täiendus-tega (più, meno), numbrid jne. Ühtlasi sellega kadus noodid absoluutne väärtus täiesti, nii et nüüdisajal veerandnoodid kestvus võib olla kas või neli korda suurem poolnoodid kestvusest, kõik oleneb tempomärkest. Mõistagi ei saa säärest olukorda kuidagi lugeda normaalseks, küll aga tuleb sellega leppida kui paratamatusega. — Kuid pöördugem tagasi ajaüksuste liitmise ning asendamise küsimusele. Nihähsti liidetavate kui ka asendavate ajaüksuste arvu suhtes ei saa olla muid kitsendusi ega piire, kui vaid meie võimed. Võime liita 2, 3, 4 jne. ajaüksust — mitte aga liialt palju, sest suur kestvus pole enam tajutav. Samuti võime asendada ajaüksuse 2, 3, 4 jne. vastavalt vähemkestva ajaüksusega, kuid siingi tõrguvad meie tehnilised võimed peagi. Edaspidise arengu suun on küll näha ette, kuid see areng saab toimuda vaid pika aja jooksul, mitte aga äkitselt.

Ülal oli juttu n. n. horisontaalsest rütmikast, s. t. rütmilisest joonest, mis liigub puht horisontaalselt. Tänapäev ei piirdu aga kaugeltki ainult selle mõistega. Märksa suuremad tuleviku väljavaated on ees vertikaalsel rütmikal, kahe või enam horisontaalse joone põimumisel. Nende kahe rütmiligi vahe selgitamiseks tooksin vastava võrdluse meloodikast: kuna horisontaalne rütmika sarnaleb meloodikas viisile, on vertikaalne rütm vastav kahe või enam viisi kontrapunktilise koele. Milline on siis vertikaalne rütmika meie tänapäeva mõistes ning kuis kajastub see noodipildis?

Ülal oli juba juttu trioolist, milline olukord kuulub horisontaalsesse rütmikasse vaid siis, kui triool asendab üht ajaüksust; niipea aga, kui triool on kaht ajaüksust asendav, kuulub ta juba vertikaalsesse rütmikasse: tuleb korraga tajuda mitte enam üht, vaid kaht rütmilist rida. Kujukaks näiteks siin oleks E. Võrgu laul „Ma lille sideme võtaks“ (IX üldlaulup. noodis lhk. 93),

Ma lil-le si-de-me võ - taks...

mille esimese takti kaht viimast ajaüksust asendab triool. On vist koorijuhtidel väga hästi meeles maadlus selle triooliga, mille esituses kaks viimast nooti kipuvad vägisi muutuma kaheksandikeks, kuna esimene püsib visalt veerandnoodina. Koorijuht oli muidugi sunnitud võtma kogu selle lahendamise ainuüksi oma õlgadele, taktistades iga triooli noodikese eraldi. Isegi sel puhul, kui triool saabus rütmiliselt omal õigel kujul, sai sel teel võluv rütmiskeemi nautida täielikult üksnes juht, kuna koorilikkmeni küündis sellest vaid osake, sest sedaliiki vertikaalsesse rütmikasse kuuluv triool ilmutab oma võlu täiel määral vaid siis, kui temas ollakse teadlik ülimal määral, kui tuntakse korruga kaht rütmilist rida, käesoleval juhul kahe neljandiku kohal kolme ajaüksust (põhiliikumine ja triool!); viimased on noodipildis küll märgitud veerandnootidega, tegelikult suhtuvad aga eelmistesse nagu 2:3.

Säärast kahe ja kolme osalise põhiritmi heitlust kohtame koori literatuuris veel võrdlemisi harva, märksa tihem küll instrumentaalmuusikas. *) Kuid järjest sagedamini vilksatuvad vertikaalsesse rütmikasse kuuluvad kombinatsioonid ka koorilauludes, millest võib eksimatult järeldada selle rütmiligi tõusvat tendentsi. Just seepärast peakski see küsimus meid huvitama erakordselt.

Kuis tajuda, eestkätt — kuis täpselt esitada vertikaalset rütmikat koorilaulus? — Nagu juba tähendasin ülaltoodud laulu puhul, kipub koorilaulja selle triooli kohal vägisi horisontaalsesse rütmikasse, mis talle tuttav ning omane. Isegi siis, kui koorijuht taktistab üksikult iga triooli ajaüksuse, näeb ta selles trioolis otsekui mingisugust äkklit tempo-muutust, mille aluseks ikkagi horisontaalne rütmika, mitte aga matemaatiliselt täiesti tajutavat kombinatsiooni — vertikaalset rütmikat. Et talle eriliselt toonitada viimase olemasolu, selleks tuleb kõlge esmalt loobuda triooli üksikute ajaüksuste väljatagumisest, tuleb taktistada kogu fraas 4 pääle, nagu seda nõuab põhiliikumine, milles triool vaid juhuslik. See ei ole sugugi nii raske kui näib esialgul, olen selles täitsa veendunud, kuna katsetades seda kooriga mäletavasti kulutasin rahuldavate tulemuste saamiseks vaevalt viis minutit. Kogu see toiming pole ka kuigi keeruline: kuna triooli ajaüksuse suhtumine põhiliikumise ajaüksusse on võrduv 2:3, ning nell on ühine lugeja 6, siis tuleb triool käristada niioelda rakukesteks, mille tõttu sõna „si-de-me“ käristub rütmiliselt „si-i-de-e-me-e-ks. Nüüd tarvitseb seda vaid tsesureerida vastavalt põhiliikumise ajaüksustele:

si-i-de | e-me-e

ja ongi käes vertikaalse rütmika täpne tõlgitsus, kuna laulja tajub selle vormeli kerge vaevaga, ja takistada võib nüüd neljale vähemagi hädaohuta:

$$\begin{array}{c} \vee \quad \square \quad \vee \quad \square \quad \vee \quad \square \quad \vee \quad \square \quad \vee \quad \square \\ Ma \parallel \quad lil \quad le \quad \underbrace{si-i-de \quad | \quad e-me-e}_{3} \parallel \quad v\ddot{o} \quad - \quad taks \dots \end{array}$$

Nüüd alles saabub vertikaalse rütmilü täies ulatuses, sesse rütmilü kuuluva triooli äärmiselt võluv rahulikkus on ületamatu mingilt teiselt kombinatsioonilt.

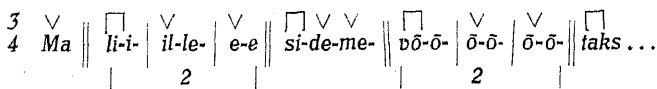
*) Tuletagem meele kas või Mussorgski orkestri süüiti „Pildid näituselt“, mille viimane osa — „Küevi hiiglavärv“ — toeb rütmiliselt ainuüksi nende kahe põhiritmi kontrapunktile.

Täiesti analoogiline on toiming ka samasse vertikaalsesse rütm kuuluva duooli tajumisel ning esitamisel. Võtame kas või sama motiivi märgituna kolme osalises liikumises:

Ma lil-le si-de-me võ - taks...

Sel puhul tuleks koondada tähelepanu duooli-kohtadel, need käristada sama lugeja 6 alusel järgmiselt:

mille tagajärjel tungiks esile duooli-kohtadel vertikaalne rütm, ja see osa, mis $\frac{3}{4}$ -taktis oli vertikaalse päritoluga (triool), kuuluks siin juba põhilikumisse, nii siis — horisontaalsesse rütmikasse. —

Koos triooli ja duooliga peaks mainima ka samasse vertikaalsesse rütm kuuluvat kvartooli, põhilikumise kolme ajaiüksust asendavat nelja nooti. Olukord on täpselt analoogiline ülaltoodule, muudkui ühine lugeja pole enam 6, vaid 12. Kvartooli kohtame juba märksa harvem, kui vertikaalse rütmikaga triooli või duooli, sest kvartool on tänapäeva vertikaalse rütmika tipp, selle non plus ultra, kaunis raske matemaatiliselt tajuda ning veelgi raskem täpselt esitada. Pole siis ka ime, kui ses viimases patustatakse peaaegu alati.

Lõppeks pole sugugi üleaarne juhtida tähelepanu sellele, et vertikaalne rütm ei sisaldu kaugeltki mitte üksi duooli, triooli või kvartooli kohtadel. Õige sageli (eriti instrumentaalmuusikas) kohtleme seda n. n. sünkopeeritud rütmis, nii näit.:

Ka see vormel sisaldab põhirütmide — kahe ja kolme osalise liikumise — heitluse. Päälnäha üpris lihtne, kuid siin põimub tervelt kolm rütmilist rida:

- 1) kolmeosaline liikumine veerandnoodist ajaiüksustega;
- 2) kaheosaline samades ajaiüksustes;
- 3) kolmeosaline poolnootides.

Nii võiksime selle näite varustada taktimurruga $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$, ka $\frac{3}{2}$ või $\frac{6}{4}$, kui eemaldada kahe esimese ja kahe viimase takti vahejoon, jätta vaid üks, keskmine.

Oleks võimatu tsiteeridagi kõiki juhuseid, kus kohtame vertikaalset rütmikat, käesoleva kirjutise piiridesse see ei mahukski. Julgen aga loota, et ses küsimuses teatav suund on antud, mida mööda liikudes selgivad kergesti kõik võimalikud olukorrad. Tuletaksin meelde siinkohal veel vaid üht: ärgu oldagu

liig pealiskaudselt suhtuv rütmikasse, kuna rütm on muusika kondistik, rütmist oleneb hoog kui ka elevus. Kui sisemiselt tuntakse liidetud ajaiüksuseid, (eriti punkteeritud nootide 3-me ajaiüksust contra 1, mille esituses sageli suuri vääratusi!), samuti asendavaid, ning esitatakse täpselt vertikaalsesse rütmikasse kuuluvad kombinatsioonid, siis ei ole karta, et isegi väga aeglase iseloomuga laul muutuks lohisevaks, ilmetuks venituseks: sisemiselt tuntud rütmirakused hoiavad ta alati kargena, värskena, sest temas pulsseerib lakkamatult — elu.

Märksa kindlamal alusel — vähemalt esimesel vaatlusel — näib seisvat meloodika ülekanne noodipildi: suudame ju kõik oma süsteemi pooltoonid suruda joonestikku, ilma et satuksime ebatäpsustesse, millised varitsesid meid rütmi märkides igal sammul. Kaugeltki mitte ideaalne pole aga noodipilt ka meloodika märkimise seisukohast. Kõigepäält — meie joonestik on omalt päritolult seotud lahutamatult Do-mažooriga (ja selle paralleelminooriga — la), nii et kõik teised helistikud on lipitud ja lapitud dieeside ning bemollidega. Ja kuigi ideaalselt pole see Do-mažoorgi surutud joonestikku, kuna näivalt samad olukorrad pole tegelikult põrmugi ühtuvad, identseid:

:intervallid do-re, samuti mi-fa jne. peaks olema võrdsed (noot joonel ja järgmine ülal, joonte vahel), otsustades noodipildi järele, ometi ei ole see nii, sest tetrahordi toonide kõrguse kõik vahemaad pole sugugi võrdsed. Sellele, kes noodi lugemises juba küllaldaselt vilund, on see kõik otsekui enesestmõistetav: ei tule enam mõttesegi, et silm on noodipildi üks soiseid kohti. Küll aga näib see võikana algajale, sest terve loogika nõuab nähtava vastavust kuuldavale, kuna ju nähtav peaks olema kuuldava foto. Kõhetu väike sekund on aga noodipildis täpselt samapaks, kui korpulentne suur sekundki.

Ja mitte ükski sekundidega ei piirdu nähtava (noodipildi) ja kuuldava (muusika) vastolu: kõik intervallid kannatavad selle all. Võtame tertsi: kuigi mõlemad tertsi moodustavad noodid asuvad joonel, ometi võib intervall olla kas suur või jälle väike; on mõlemad joonte vahel — sama lugu. Ka kvardiga. Ja kvindiga, sekstiga, septimiga... Seetõttu ongi noodi lugemise õpinguil esimene samm — tutvuda põhjalikult intervallidega Do-mažoorises joonestikus. Ja selles asub:

- a) sekund: kõik kõrvuti seisvad noodid on suured sekundid, pääle mi-fa ja si-do, väikeste sekundide;
- b) terts: mõlemad noodid joonel või mõlemad joonte vahel; joontel suured tertsid: do-mi, sol-si, fa-la; joontel väikesed tertsid: mi-sol, si-re, re-fa; joonte vahel suured tertsid: fa-la, do-mi; joonte vahel väikesed tertsid: re-fa, la-do, mi-sol;
- c) kvart: alumine noot joonel, ülemine — üle järgmise joone joonte vahel, ja vastupidi. Kõikjal puhas kv., pääle fa-si — suurendatud kvardi.
- d) kvint: kõikjal puhas kvint, pääle si-fa, vähend. kvindi, jne.

On silm sellega küllaldaselt vilund, nii et intervalli definitsioon noodipildis toimub vähemagi vilvitusega, siis tarvitseb veel seotada mõõdupuu, mille abil

intervalli saaks häälega tabada eksimatult. Sääraseks mõõdupuuks on sood-
saim mingisugune üldiselt väga tuttava rahvaliku laulu (või ka koraali) algus-
samm. Kuid — toonitan eriti: laul olgu seevõrra tuttav, et selle algussamm ei
vaja enam mingit mälurakendust.

Väike sekund üles ei ole just kergemaid samme, eriti kui see on
korduv (kromaatiline järjestus). Mõõdupuuks võiks olla: „Kuldne õhtu päike“,
„Sind surmani küll tahan“ jne.

Kergem on suur sekund, kuid seda üksnes tetrahordis ettenähtud pii-
rides, kaks korda järjestikku; kolmas kord nõuab see juba teatavat pingutust,
kuna see ei tundu enam loomulikuna harjumuse puudulikkuse tõttu. Mõõdu-
puuks oleks: mažoor heliredeli esimene samm, näit. do-re. „Üles, üles hellad
vennad“, „Püha õõ“ jne.

Väikese tertsi samm ei ole küll kuigi raske, kuid selles detoneeritakse
õige sageli, kaldutakse päämiselt selle ülepingutamisse, mille tõttu see intervall
kaotab talle muidu nii omase rahulikkuse, muutudes liialt teravamaitseks.
Mõõdupuuks võiks soovitada: „Vares vaga linnukene“, „Meil aia äärne täna-
vas“ jne.

Sama lugu on ka suure tertsiiga. Ülepingutus võib muuta selle otse
kriiskavaks, kuna aga suurgi terts peab hoidma kõige oma päikeseküllase vär-
vingu juures rahulikkuse ilme. Mõõdupuuks võiks võtta: „Kodu, sinust pean
lahkuma“, „Mu elu Kristus ise“ jne.

Julgeim samm intervallide seas on puhas kvart. Just seepärast algabki
lõviosa laule selle sammuga: „Eestimaa mu isamaa“, „Kus põhja lahe kohiseb“,
„Me teretame kõiki“ jne.

Suurendatud kvardi samm on raske, mille tõttu ka laulu alguses
vaevalt mõeldav. Küll aga keskel.

Kerge esitada on ka puhas kvint, mille mõõdupuuks võiks olla: „Üks
jahimees läks metsa“, „Nüüd paistab meile kauniste“ jne.

Vähendatud kvindi sammu kohta on maksvad samad kitsendused,
mis suurend, kvardilgi, kuna need intervallid kõlaliselt on identsed.

Mis puutub intervallidesse alla, siis oleks siin mõõdupuuks:

1) väikese sekundi jaoks: „Kui ma olin väiksekene“, „Ma tulen tae-
vast ülevalt“ jne.;

2) suure sekundi jaoks: „Üksinda“, „Minu hing, oh rõõmustelle“ jne.;

3) väikese tertsi jaoks: „Mu isamaa“, „Hüüavad pasunad“ jne.;

4) suure tertsi jaoks: „Nüüd hingvad inimesed“, „Oh leinakem“ jne.;

5) puhtale kvardile: „Isamaa ilu hoideldes“, „Kus on kullala koduke“ jne.

6) puhtale kvindile: „Nüüd on see päev ju lõppenud“ jne.

Suurend. kvardi vähend. kvindi kohta v. ülal.

Mis puutub intervallidesse sekst, septiim jne., siis pole nendegi tabamine
samal alusel kuigi raske: tarvitseb vaid valda kohane mõõdupuu, ja eksida
on pea võimata. Ei leidu aga mõõdupuud tuttava laulu algussammus, siis peab
muidugi leppima mõne sammuga laulu keskkohas. On ju küllaldaselt laule, mis
oma reeglipärase intervallide loeteluga sarnlevad mingisugusele intervallide
katalogile; tooksin siinkohal näiteks rahvaliku laulu „Kas tunned maad“ teise
fraasi: see on see maa, kus minu hääl kõrd kirkus, ja mu isadäl. Jätab siin inter-
vallide loetelu midagi veel soovida? Väike 7, suur 6, puhas 5, puhas 4, — kõik
otse eeskujulikus järjestuses.

On intervallide tabamine Do-mažooris küllaldaselt kindel, siis ei tekita raksuseid üleminek teistesegi helistikudesse. Kui kohtleme näit. järjestuse si-fa-diees, siis on teada, et joonestikus (Do-mažoorises) si-fa on vähend. kvint, järelikult on si-fa-diees puhas kvint. Kasutades vastavat mõõdupuud, on meil intervall täpselt käes. Või jälle võtame järjestuse sol-bemoll — do-bemoll. Intervall on ju täpselt sama, mis märkideta joonestikus sol-do, muudkui ehitatud pooltooni võrra madalamale. Liikumine antud suunas toimub algul küll kaunis aeglaselt, osalt ehk visaltki, kuid tulemused tasuvad selle aegluse täiel määral, sest ühtlasi kaob ka ebahirm nende „ristide ja beede“ ees, mis lummutavad koorilauljaid tänapäevagi veel, hoolimata igasugu instrueerimistest.

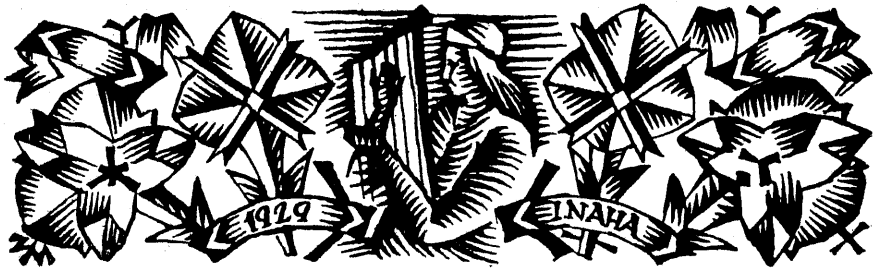
Järgmise elemendi — dünaamika — märkimiseks ei leidu erilisi noodikirja märkegi (ka aktsendid jne. on ju pärit mujalt!), selleks kasutatakse kas sõnade initsiaale või jälle lühendusi (p, f, mf, cresc., dim. jne.). Siinkohal ei oleks vist liigne dünaamiliste märgete skeemi meeldetuletus. Skeemi keskpunktiks on mf., millest väljub kaks suuna: üks suurema tugevuse poole (mf, f, ff, fff), teine — vähema (mi, p, pp, ppp). Erilist tähelepanu väärivad veel dünaamilist pinda painutavad märged cresc. ja dim., sest neis patustada on laulukooridel eriline kalduvus: cresc. puhul kasvab tugevus tavaliselt sellisel määral, et juba mõninga noodi järele vägevaimgi kops on sunnitud end pidurdama, mille tõttu oodatava tõusu asemel saame kas peatuse samal tugevuskraadil, või hoopis languse. Sama lugu on ka dim. puhul, kus tugevus rauged hiiglakirusega, ning ppp kohal tuleks juba hoopis vaikida, kui olla konsekvantne ning jätkata raugetamist „samas tempos“. Vilund kõrv leiab säärased ebakohad otsekohe. Peetagu alati meeles, et muusika nõuab despootlikult ärevaimaski olukorras teatavat rahulikkust, et cresc. puhul jääks mulje jõu ääretumast kasvust, dim. puhul lõpmatust kahanemisest. See saabub vaid mõõdukusest, kasvamisest kui ka kahanemisest järjest ning mitte võnkuvast, rabadast ja äkllisest joonest. *)

Koos dünaamiliste märgetega võiks veel tuletada meele n. n. esitusmaneeeri märkeid, milledes koostatud niihästi rütmi kui ka dünaamikat juhtivad märged, näit. *stringendo*, *calmando*. Esimeses neist on koostatud *acceler.* ja *cresc.*, teises — *rit.* ja *dim.* Sageli kipub neis domineerima kas rütmilist (*acceler.*, *rit.*) või jälle dünaamilist pinda painutav märged (*cresc.*, *dim.*), mis ei anna aga kuigi rahuldavaid tulemusi. Siingi peab olema kõige päält tasakaal, vastasel korral nivelleerub rahulikkus ning kõduneb maitsekuse kandesammass — mõõdukus.

Õlge vähe märkeid sisaldab noodipilt täambri kohta, piirdudes sageli ainuüksi esitaja nimetusega: sopran, alt, tenor, bass, klaver, trompeet, orkester jne. Erilisi näpunähte kohtleme ka kaunis harva, nagu vokaalmuusikas *bocca chiusa*, *mezzo voce*, *falsetto*, instrum. muusikas *col arco*, *pizzicato*, *sul ponticello*, *ilageoletto* jne., kuid kõigi tunnuste järele on täambri märgete arvu arengul tõusev tendents.

Kuna harmoonia märkimiseks noodipildis on meloodikaga ühised tähised — muudkui meloodikal on need horisontaalsed, harmoonial aga vertikaalsed, — siis tunduks siin peatumine liigsena. Küll aga vääriks tähelepanu harmoonia iseärasused koorilaulus, kuid sellest — eriartiklil.

*) Teatava määrani erandiks siin oleks *dim.* ja *cresc. di molto*, kahanemine või kasvamine õige lühikese aja kestes.

KARL LEINUS

PSÜÜHILISED NÜANSID KOORILAULUS

Koorilaulu kunstiküps ettekanne ei seis üksnes helitöö meloodia, rütm ja kooskõla täpses tõlgitsemises, vaid ka helitöö kunstikõrges dünaamilises (jõuline), agoogilises (liikumine) ja psüühilises (hingeline) nüansseerimises.

Esimesed kaks — dünaamiline, agoogiline nüansseerimine on arusaadav koorilauljale koorijuhi soovide seisukohalt ja enam-vähem ka kergesti täldetavad, kuna aga viimane psüühiline nüansseerimine on nii raske, et ei osata anda tarvilikke nüansse vastavalt ka parima koorijuhi soovidele, sageli ei võeta vaevaks neid esitada, sageli ei ole lauljal ka võimalik neid täita.

Psüühiline nüansseerimine ongi dünaamilisest ja agoogilisest nüansseerimisest täita palju raskem, kuid psüühiliste nüansside puudumisel aga ei ole helitöö ettekanne ka kunstipärane. Kui muusikast ära jätta psüühika, siis jääb järele absoluutne muusika. Esialgselt vaadeldigi muusikat toorelt: võeti muusikat füüsiliselt — lihtsalt kui helde kombinatsioon. Nii sugune vaade oli esialgselt matemaatikutel ja füüsikutel. Hiljem võtsid ka füsioloogid nimetatud vaate omaks ning hakkasid usinasti uurima kõrva/organit, samuti kui füüsikud usinasti uurisid muusikat akustiliselt ja tahtsid sellega seletada teaduslikult muusikat.

Suurim osa psüühikuid on vaadeldud muusikat kui füüsilist nähtust. Esimesena muusika arvustaja ja ise ka muusik Hanslick katsus väga targalt seletada nimetatud vaadet muusikasse oma töös „Muusika ilu“ 1856. a., võttes muusikat kui välisnähtust. Hanslick oma töös hindas muusikalisi helisid kui elavat nähtust, kuid see elav nähtus oli temal mitte elavam kui arhitektooniline elavus. Olgugi, et Hanslick ei annud palju uut, kuid ta katsus muusikute ja teiste seas, kes ei olnud rahuldatud tema vaadetega, suurema huvi muusika filosoofidele küsimustele.

Arvati, kuigi muusikas on võimalik midagi järel aimata heldega, siis ainult sügavuste heldega, millelised esinevad looduses ja mis siis esinevad muusikas lõbu pakkuvatena.

Olgugi, et Leibnitz enam kui terve sajangu varem (1646.—1716.) ütles: „*exercitium arithmeticae occurrat nobilioris se numerare animi*“ (tume on tegusõnaline aritmeetikaga hingele, kes ise entusiast ei oska arvata), püüti siiski muusikat seletada välisnähtusena.

Viimasel ajal üldse ei leidu teadlasi, kes oleksid leppinud lihtvaadetega muusikasse, millelised olid matemaatikutel, füüsikutel. Samuti ei vääri tähelepanu ka Hanslick'i yaadé.

Juba vanast ajast, enne Kristuse sündi, on muusikat peetud suureks iluks, mis väärib suurimat hinnangut; edaspidises muusika arengus on leitud, et muusikahelid äratavad meis kõrgemaid, ilusamaid elamusi ja et helid mõjuvad meie hinge — sellepärast nad peavad ka tulema hingest.

Kui muusikahellsid võtta kui lihtsalt füüsiliste helide kombinatsioone, siis ei oleks aga võimalik nendega üldse ilmutada seesmisi hingelisi elamusi.

Järk-järgult on valgustand muusika psüühilist külge mitmed mõttetargad-hingeteadlased ja kirjanikud.

Mõttetark Schopenhauer (1788.—1860.) ütles: „Kui muusika ei oleks midagi muud päale füüsiliste helide kombinatsioone, siis oleks ka helitöö ettekandest saavutatud löbu seletatav samuti kui matemaatiliste ülesannete lahendamise resultaat.“

Kui kujutada ette mõnd muusikalist fraasi, siis see fraas võetud helidena, lihtsa akustilise nähtusena, füüsiliste helide kombinatsioonina, on igale muusikule vastuvõtmatu; näiteks, need, kes tunnevad Beethoven'i helitööd, ütlevad teatud Beethoven'i muusikalise fraasi kohta: see on osa Beethoven'i hingest.

Arhitektooniline saavutus enam-vähem eraldub arhitektist, tema hingest ja jääb piisima välisilma, kuna aga helitöö ettekanne, — muusika käik toetub teisele alusele: helid üldse ei ole siduvuses välisilma asjade ja olevustega; muusika üldse ei eraldu meist, vaid on kõige tihedamas ühenduses meie „minaga“.

Muusika algteoorias loeme, mitte kõik helid ei ole muusikalised; muusikalisteks helideks võib nimetada neid, millistel on kõrgus, vältus, jõud ja tämbr; kuid kas loeme meie muusikaks üksikuid helisid, ilusaid ja ka mitte ilusaid? Kas loeme muusikaks — muusika astmikke? Ei. Ainult tunnete avaldamine ilusates helides on muusika, ütleb vene suurkirjanik Tolstoi.

Ükski meist ei vaidle vastu, et Beethoven'i sümfoonia ei ole muusika. Ja kulgi võtta kõige olulisem ja lihtsam muusika vorm, nimelt inimese laulmine eneses, — üksik viis, siis ka see on muusika. Iseenesest muusikahelid ja nende ühendus on abinõu seesmiste tunnete väljendamiseks.

Hanslick nägi muusikas ainult füüsilisi helisid, Tolstoi aga läheb välja hingest. Tõeliselt aga kujuneb vahekord järgmiselt: enne hingetegevus, siis helid ja ühenduses ükstelsega annavad muusika.

Mõttetarga Kant'i (1724.—1804.) meelest on muusikas kolm selsukohta: a) loomisprotsess — seesmine viisi laulmine — (agere — tegema), b) helitöö väljendamine helides — (ka agere) ja c) loomingust saavutatud resultaat — (effectus — tehe).

Keskmine moment, seesmise viisi väljendus helides, mille resultaatiks on füüsilised helid, peab olema vähem, kuid siiski ka olulisema tähtsusega: viisi laulmist võime anda tõlgitsemiseks instrumentaalselt ja võiks isegi ta jätta päris ära.

Nii on ka Kant'i mõttekäik hingelt helide juure ja teataval määral võimaldab tema vaade isegi helide ärajätmist. Viimast mõtet pooldab ka Tolstoi ja sellega eitab ka Spenser'i vaadet, nagu oleks muusika liikuv elav keha.

Muusika meloodia motiiv võib esineda seesmise kujutusena, hinge tegevusena ilma füüsiliste helideta.

(Järgneb.)

Prof. JAAN TAMM

10. A. TALLINNA KONSERVATOORIUMI

Kõrgema muusikakooli ajajärk. Eesti riigi loomisega veeres meie ühiskonna õlgadele vastutavaid kohustusi. Riigi kultuuriline ja majanduslik kindlustamine nõudis kogu rahvalt suurimat jõupingutust kõigil elualadel.

Rakendusid siis tööle meie ühiskonnategelased, töösturid, hariduspioneerid, kunstnikud jne. Sammusid kaasa ka meie muusikalised ühingud, helikunstnikud ja komponistid. Võtsid värsket hoogu meie vanemad muusikalised organisatsioonid „Estoonia“ ja „Vanemuine“. Tekkisid muudki ühingud, nagu Eesti Helikunsti Selts, Eesti Lauljate Liit. Asutati Helikunsti Sihtkapital — ning seda kõik Eesti kultuurilise tuleviku nimel.

Tõusid ühtlasi päevakorradele ka muusikahariduslikud küsimused. Sest oli selge, et edu helikunstigi alal on võimalik ainult, kui teda kannavad muusikalist haridust levitavad erikoolid. Seepärast oli vaja kutsuda ellu helikunsti kõrgem õppeasutus, millises saaksid muusikalist kutseharidust kõik meie tulevased muusikategelased — heliloojad, kunstnikud, dirigendid, teoreetikud, õpetajad, kutsemuusikud jne.

Kõrgema muusikalise õppeasutuse teostamise mõte leidis sooja kõlapinna Tallinnas eeskätt „Estoonia“ seltsi ringkonnis, milline selts päälinna juhtiva muusikalise ja dramaatilise ühinguna oli eriti huvitatud lava- ja kontserttegelaste hariduse tõstmisest. „Estoonia“ selts esitaski riigi keskvallitsusele „Tallinna kõrgema muusikakooli“ põhikirja, mille haridusminister J. Kartau kinnitas 1. okt. 1919. aastal.

Põhikirja järele oli vastelt asutatud kooli majanduslik juhtimine kuratooriumi ülesandeks, mis koosnes 7 liikmest. Esimese kuratooriumi moodustasid esimehena insener G. Hellat ja liikmetena Asutava Kogu esimees A. Rei, haridusminister J. Kartau, insener Kr. Reinok ning helikunstnikud A. Topman, M. Lüdigi ja R. Kull. Kooli administratiivne, pedagoogiline ja kunstiline juhtimine oli antud selle vastu õpetajate kogu, n. n. kunstinõukogu hoolde. Esimese õpetajaskonna moodustasid: M. Lüdigi, E. Helman, M. Lüdigi-Sinkel, G. Ruckteschell, E. Franz, V. Saarman, J. Paulsen, G. Reder, L. Neuman, A. Kelchen, S. Hoerschelmann, L. Juht, G. Nasimova, A. Lelman, A. Segal, R. Bööcke, E. Bullerian, P. Süda, A. Topman, P. Padva, S. Lindpere, M. Visnapuu, B. Lukk, S. Bakanovska, S. Heinrichs, M. Fink, A. Malzev, J. Jürvetson, M. Mohrfeldt, S. Kasemets, J. Vaks, A. Šutinski, E. Lesedov.

Kõrgema muusikakooli direktoriks valis kuratoorium ühes kunstinõukoguga M. Lüdigi.

Kui suur oli tarvidus Tallinnas muusikalise õppeasutuse järele üldse, tähistab tõsiasi, et juba esimesel aastal astus kooli üle 400 õpilase, milline arv kasvas järgmistel aastatel järkjärgult 600-ni. Esimesel kahel aastal teotses kool oma juriidilise üleväldaja „Estoonia“ seltsi ruumes, kuid juba kolmandal kooli tegevusaastal, 1922. aasta veebruarikuus, asus kool oma majja Müüri-vahe tänavasse, milline ehitus püstitati päämiselt Tallinna kaupmeeskonna annetuste varal. Kahjuks aga puudusid koolil veel keskvalitsuse regulaarsed toetused, mille ta-

Konservatooriumi (end. kõrg. muusikakool) esimene direktor M. Lüdigi (üla) ja konservatooriumi praegune direktor prof. J. Tamm (alla).

gajärjel õppetegevus õppeabinõude puudusel ei saanud tarvilisel määral süveneda.

Konservatooriumi aja-järk. 1923. aasta veebruarikuus valiti tagasiastunud M. Lüdigi asemele direktoriks Jaan Tamm.

Õppetegevuse süvendamise ja kavade täiendamisega tõuseb kõrgem muusikakool järkjärgult kõrgemale asmele. Asutuse kavad ühtivad varsti juba Peterburi ja Moskva konservatooriumi omadega, mille tagajärjel kuratooriumi sellekohase ettepaneku põhjal Tallinna kõrgem muusikakool 16. mail 1923. a. haridusminister A. Veiderman'i korraldusel konservatooriumiks ümber nimetatakse.

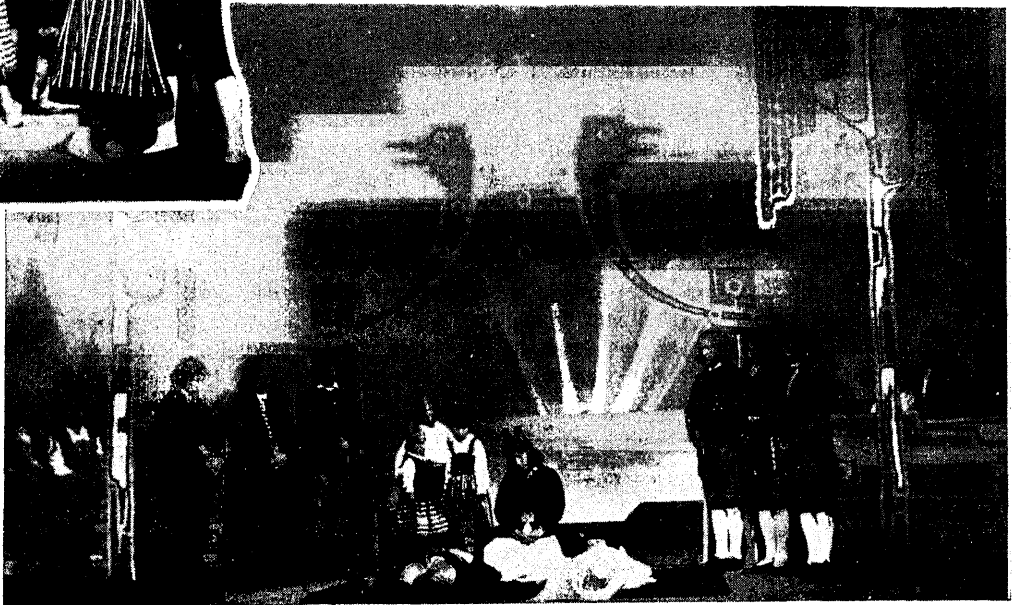
Pilt A. Lemba ooperist „Kalmuneid, millisega avati „Estonia“ teatri käesolev hooaeg. Keskel: Tants kosjastseenis. Ülal: Pulmalised lähvad pruudikodust hiide Taaralt õnnistust paluma. All: Heitti ema põlvitab poja ja minija laipade juures.

Vahepeäl toimub muutus kooli juriidilise ülevalpidajagi suhtes. 14. veebruaril 1923. aastal kinnitatakse Tallinna-Haapsalu rahukogus Tallinna konservatooriumi seltsi põhikiri, kelle kätte „Estonia“ selts annab üle nii õppeasutuse liikumata ja liikuva varanduse, nagu hoone, instrumendid jne., kui ka kõik ülevalpidaja õigused. 6. veebruaril 1925. aastal kinnitab haridusminister H. B. R a h a m ä g i ka konservatooriumi uuendatud põhikirja.

Nüüdsest pääle kaotatakse kuratoorium ja kooli juhtimine läheb konservatooriumi seltsi juhatuse kätte, milline koosneb ühest „Estonia“ seltsi, ühest Tallinna linna ning neljast konservatooriumi seltsi esindajast ja konservatooriumi direktorist. Ühtlasi jääb konservatooriumi seltsi juhatuse hoolde õppeasutuse administratiivne juhtimine, kes valib ka konservatooriumi direktori, inspektori ja õppejõud. Tallinna konservatooriumi seltsil on praegu 57 liiget. Ta juhatuse moodustavad esimehena notar J. Bergman ja liikmetena prof.

A. Lemba, prof. P. Ramul, õpetaja G. Reder, Tallinna koolivalitsuse juhataja J. Kana, prof. J. Paulsen ja direktor J. Tamm.

Kulude kokkuhoidmiseks vähendab konservatooriumi juhatus haridusministeeriumi nõudmisel õpilaste arvu. Selle tagajärjel langeb viimaste arv järkjärgult ja on tasakaalustatud praegu 403 kuulajaga, kes õpivad 16 eriaine- ja 20 üldaine-klassis. Õppejõude on praegu konservatooriumis 33, nimelt 10 professorit, 6 vanemat ja 17 nooremat õpetajat. Nendest õpetavad: kompositsiooni: prof. A. Kapp; eriinstrumentimist: prof. J. Aavik; klaverit: prof. A. Lemba, prof. Th. Lemba, prof. P. Ramul, S. Antropoi, S. Heinrichs, H. Mohrfeldt-Viitol, E. Raudkats-Norman; laulu: prof. N. Sternberg, A. Tamm, A. Arder, E. Helman, L. Hellat-Lemba; orelit: prof. A. Topman; viiulit: prof. J. Paulsen, A. Pappmehl; tšellot: prof. R. Bööcke; kontrabassi: A. Vedro; flööti: A. Šutinski; klarnetit, oboet ja saksofoni: B. Lukk; fagotti: A. Mihailov; sarve: prof. J. Tamm; trompetit: J. Vaks; trombooni: R. Kull; algteooriat ja solfeggiot: G. Reder, A. Vedro, A. Krull; harmooniat, instrumentimis- ja vormiõpetust: A. Vedro, A. Krull; teoreetilisi aineid keskkooli muusika- ja lauluõpetajate ettevalmistamiseks: prof. J. Aavik; muusikaajalugu: H. Kuusik; itaalia keelt: E. Ferraris; üldklaverit: prof. P. Ramul, V. Jentson, S. Lemba, M. Visnapuu; üldalt: prof. J. Paulsen; üldlaulu: prof. N. Sternberg; üldpuhkpile: prof. J. Tamm.

B. Lukk, A. Šutinski, J. Vaks; improvisatsiooni: prof. A. Topman; keelpillideansambli: prof. R. Bööcke; ooperiansambli: S. Mamontov; orkestripraktikat: prof. J. Paulsen.

Tänu konservatooriumi seltsi juhatuse agarale tegevusele on õppeasutus vahepeäl ka üle jõudnud majanduslikest raskusist. Konservatooriumi aineline kindlus põhineb päämiselt korrapärasteks muutunud keskvalitsuste toetusummadel, millistest konservatoorium kasutab haridusministeeriumi abirahana 40.000 krooni ja kultuurkapitali toetusena 20.000 krooni aastas. Selle tagajärjel on õppeasutus suutnud rahuldada nii normaalse õppetegevuse nõudmisi, muretsedes tarvilikud õppeabinõud, eriti muusikariistu, kui ka luua soodsaid töötingimusi õppejõududele.

Konservatooriumi töötulemused ja kavatsused. Käsi-käes majandusliku stabiliseerumisega on konservatooriumi kunstinõukogu suutnud pühendada ikka rohkem ja rohkem tähelepanu kooli pedagoogilise ja kunstilise tasapinna tõstmisele. Selle väliseks tähistajaks on rohkearvulised õpilaskontserdid, millede arv on tõusnud aasta-aastalt ja ulatunud viimasel tegevusaastal juba 12-ni. Rääkimata pedagoogilisest ülesandest on konservatooriumi õpilaskontserdid saanud tähtsaks muusikakultuuriliseks teguriks meie riigi päälinnas.

Kuid meie muusikaülikooli hariduslik mõju peab loomulikult ulatuma üle kogu riigi. Sellest seisukohast on üldkultuurilise tähtsusega need noored helikunstnikud, kes lõpetanud Tallinna konservatooriumi ja valgunud laiali üle kogu maa. Ligi kümne aasta tegevuse kestel on konservatoorium saatnud välja 51 lõpetajat, nimelt: kompositsiooni alal 8, klaveri alal 27, orelil alal 5, viiulil alal 6, tsello alal 1, laulu alal 8, klarneti alal 2, flöödi alal 1, sarvel alal 3, trompetil alal 1, pasuna alal 1 ja keskkooli laulu- ning muusikaõpetajaid 11. Kõik nad, teotsetes nüüd oma ette iseseisvalt, aitavad kaasa helikunsti tasapinna tõstmisele oma ligemas tegevusringis.

Ajaga järjest kasvavad kunstilised ja kultuurilised nõuded on kohustanud ka konservatooriumi juhatust otsima ja looma järjest paremaid tingimusi õppeasutuse pedagoogilisele tööle. Paraku on selle kõige suuremaks takistuseks ruumide kitsus, mille tagajärjel osa õppetegevust toimub üüritud kõrvalhoonetes ja õppejõudude elukorterites. Selle väärnähtuse lõpetamiseks on konservatooriumi selts otsustanud ehitada õppeasutusele uue hoone, milleks ka juba kõik eeltööd on käsil, nagu ehitusfondi loomine, plaanide väljatöötamine jne. Uues konservatooriumi hoones on ette nähtud kuni 40 klassituba, kontsertsaal kontsert- ja ooperilavaga ning ligi 10 ruumi kantselei, noodil- ja raamatukogu, kabinetil, õpetajate- ning õpilaste-toa ja ooteruumi jaoks. Uue hoone ehitamine läheks maksma umbes 400.000 krooni, millest on juba ehitusfondis 85.000 krooni.

Hoone ehitamine viibib praegu peaaesjalikult seetõttu, et Tallinna linnavalitsus ei ole ikkagi veel jõudnud lõpulikult kinnitada tarvismineva maa-ala piirtega ka sisseantud hoone kavandit, mis veel nii mõndagi üllatust kui ka kulu seltsile võib tuua.

Loodetavasti võtab osa konservatooriumi maja ehitamisest ka riik. Sest varem ehk hiljem kuulub Tallinna konservatoorium ikkagi riigistamisele, kui

Eesti ainukene muusikauilikool, kellel on täita helikunsti alal laiaulatuslikke puhtriiklikke ülesandeid ja funktsioone. Ja nii riigi kui ka õppeasutuse kultuurilise ülesande seisukohalt peab seda aina tervitama.

Kõrgema õppeasutuse 10. a. kestvuse puhul ülendati vanemateks õpetajateks konservatooriumi õppejõududest Emeline Helmann, Amanda Jentson, Helmi Viitol-Mohrfeldt, Sergei Mamontov, Alfred Pappmehl, Georg Reder, Anton Šutinski, Aino Tamm ja Marie Visnapuu.

Pidulikult juubelpäeva konservatoorium ei pühi tsend, kuna konservatooriumi praegused ruumid kuidagi ei sobiks juubelipidustuste piduliku meeleoluga.

RUDOLF TOBIAS

Lauljate Liidu esimehe prof. J. Aavik'u pühendussõnad R. Tobias'e mälestussamba avamisel Haapsalus 22. sept.

Eesti muusika suurvaim — Rudolf Tobias! Täna kodulinn ühes kogu Lääne-maaga mälestab teda. Mitte ükski nemad, vaid kogu Eesti mälestab täna suurt hellloojat, tulles kokku isiklikult või vaimus tema mälestussamba juure, mille püstitas armastuses ja austuses kodulinna Haapsalu seltskond. Tuleb kokku, et tuletada meele R. T. teeneid eesti kultuuritöös, tuleb kokku, et tunda suurt kaotust, mis sai osaks eesti rahvale ta varajase varisemisega, tuleb kokku, et mälestada armastuse ja tänuga R. T. suurt tööd.

R. T. ilmus eesti muusikapõllule ajal, mil oli algamas pööre meie muusikalises arengus, mida võiks defineerida sõnadega — diletantismist spetsialismile. Kui meil senini domineerisid päämiselt vähemad vormid — siis Tobias andis meile suuremaid töid, tõi meile instrumentaal muusikat, tõi me muusikasse suurt vaimu, mis tundub igas tema vähemaski töös.

See suur vaim, mis täis küpset sügavust ja filosoofilis-kunstilist religioositeeti — see on, mis Tobias'e eesti muusikas teeb eriti suureks, mis ta kaotuse teeb meile raskeks.

Eesti lauljaskond, hinnates kõrgelt seda vaimu, tundes raskelt suurt kaotust ühineb sügava tänu- ja armastusetundes kogu Eesti vaimuilmaga, kes täna R. Tobias't mälestavad.

Tobias'e suur vaim jäägu meile teenäitajaks ja juhiks, tema idealism ja kunstisse suhtumine jäägu meile eeskujuks!

Juhan Aavik.

Oktoobri algul ilmub trükist Laulja taskukalender 1930.

Mitmekesise, eriti muusikaharrastajaid huvitava sisuga, värvilised ja nägusad kaaned. Hind 10 senti. Ettetellimisi võtab vastu Lauljate Liidu büroo. Postiteel saatmise korral saatekuludeks 1 sent iga kahe kalendri kohta juure lisada.

MIHKEL LÜDIG

„KALMUNEID“ — A. LEMBA OOPER

„Estonia“ teater avas käesoleva hooaja A. Lemba ooperi „Kalmuneid“ lavastusega. Harva on üht lavateost nõnda palju reklameeritud, harva on lavateose puhul nii palju lärmistatud, kui seda Lemba ooperi puhul. Selletõttu oli ka teater viimase võimaluseni täidetud. Kuid suurem hulk kuulajaid lahkus peetunult teatrist, sest A. Lemba uus ooper ei täitnud lootusi ja ei suutnud kuulajaskonda vaimustada.

Miks? A. Lemba oli võtnud omale julge ülesande eesti rahvaviisidest ooperit luua. Seda ülesannet on aga võimatu lahendada, sest rahva ja selle vaimus loodud viisidest ükski ei saa dramaatilist lavateost luua. Rahvaviisid, nii sisurikkad, meloodilised, värvi- ja rütmirikkad kui nad ka ei oleks, ei ole selleks küllalt paenduvad. Rahvaviisid võivad olla ainult materjaliks rahvusliku muusika loomisel. A. Lemba on oma teoses kõrvale jätnud laulukõne (recitativ), millel tähtis osa ooperi muusikas, ta on kõrvale jätnud kunstiaabimõnu, milledega rahvaviise oleks võinud elustada, nagu kontrapunkti, rütmika jne. A. Lemba on võtnud lihtsalt rahvaviisid, need harmoneerunud kõige lihtsamal kombel, neile kõige lihtsama homofoonse kaasmängu loonud ja orkestreerinud. Sääljuures järgneb üks viis teisele, mingi sideta, koguni mitu salmi ühetaolise harmonisatsiooni ja kaasmänguga.

Et niisugune muusika ei võinud saada ooperi muusikaks, on rohkem kui selge. Kartlikud katsed tegelasi iseloomustada saateviisidega (leitmotiv) ei suuda tervet teost päästa, sest see jääb ikkagi rahvaviiside koguks. Mainida tuleb värvirikast instrumentatsiooni, orkestri värvidega saavutatud Lemba meeleolusid ja ilusaid pilte, kuid seda üksinda on vähe. Nii osutus siis terve ooper õige monotoonseks, ainult rahvatantsud tõid natuke elevust tegevusse.

Nagu tähendasin, baseerub terve muusika rahvaviisidel. Meie rahvaviisid on teatavasti iseenesest juba kurvameelsed, nad ei sisalda dramaatikat, nad ei voola temperamendist nagu seda leiame teiste rahvuste juures. A. Lemba loomisand on puht lüüriline, temal puuduvad dramaatilised, kaasakiskuvad tõusud, mida aga nõuab ooperi tekst.

Lemba kangelased surevad õige lihtsalt: mürts, põmm! juba surnud! Rahvusliku muusika loomiseks on kõige päält vaja, et helilooja ise oleks tuttav rahva hingeeluga, et tema oleks süvenend selle elu avaldustesse. Seda ei saa õppida, ei saa järele aimata, seda peab ise kaasa elama, ise omas südames tundma.

Lemba'le on meie rahva elu võõras, tema ei suuda sellele kaasa elada ei suuda kaasa tunda rahva muresid ja rõõmu, tema püüab seda jälgendada, kuid see ei ole loomulik. Meie kuuleme ka Lemba harmonisatsioonist, et temale on täiesti võõras rahvaviiside iseloomulik harmoonia ja ometi on see nii rikas ala, mis rahvuslikust ooperist kuidagi ei tohiks puududa. Iga rahvuslik töö on tervitatud, kuid pseudorahvuslikku helikunsti ei saa pooldada, see viiks meid tagasi neisse oludesse, millest suure vaevaga oleme pääsnud. Mõtlen nimelt sellele vale suunale, millele sattusid meie vanad muusikategelased, kasvatades meie rahvast pseudorahvamuusika vaimus. Palju aega pidi mõelduma, kuni saime õigele suunale, tänu agaraile, noorile, rahvast võrsund heliloojaile, sellest suunast peame kinni hoidma, sedamööda jõuame iseseisvale, rahvuslikule helikunstile.

TEATEID KODUMAALT

Uute laulude võistlus.

Teatavasti kuulutas Lauljate Liidu juhatus käesoleva aasta märtsis välja X üldlaulupeo eeskava värskendamiseks ja eesti koorilaulu literatuuri rikastamiseks uute laulude võistluse (sega- kui ka meeskooridele). Laulud tuleb saata Lauljate Liidu büroole hiljemalt 1. novembriks s. a., mille järele Lauljate Liidu juhatus poolt moodustatud hindamiskomisjon (jury) asub nende läbivaatamisele.

Kuna võistluse tähtpäevani on veel aega, siis ei saa võistlusele saadeta-vate laulude rohkuse kohta veel midagi öelda. Harilikult saadetakse laulud võistlusele viimase paari päeva jooksul. Seni on võistlusele saadetud ainult paar laulu. Heliloojate ringkonnis on uute laulude võistlus viimasel ajal üldi-seks kõneaineks.

Uute laulude jury valis Lauljate Liidu juhatus järgmises koosseisus: prof. A. Kapp, M. Lüdig, J. Simm, C. Kreek ja A. Krull.

Heliloojad, kes veel ei ole tuttavad võistluse tingimustega, leiavad need käesoleva aasta Muusikalehe number 3-da esimeselt leheküljelt.

Lisaks väljakuulutatud tingimustele palub Lauljate Liidu juhatus heliloojaid laulud võistlusele saata viies (5) eksemplaris, et sedaviisi jury tööd kiirendada.

Meeskoorid koonduvad Lauljate Liidu juure.

Eesti Lauljate Liidu Meeskooride Sektsiooni asutamiskoosolekust tõime teate meie lehe märtsi numbris. Asutamiskoosolekul moodustatud juhatus redigeeris lõpulikult koosolekul vastuvõetud meeslaulu ühingu normaalpõhikirja, milline nüüd on ilmund trükist. Põhikirja trükkimine viibis pääasjalikult scilepärast, et Meeskooride Sektsiooni juhatus püüdis põhikirjast kõrvaldada kõik võimalikud puudused, millised meeslaulu ühingute registreerimist uue põhikirja alusel oleks võinud takistada. Kõigepäält tunnistas uue põhikirja omaks Tallinna Meestelaulu-Selts, loobudes senisest, mis mitmeti vananend. Uue põhikirja alusel registreeriti Tallinna Meestelaulu Selts kohtu- ja siseministri otsusel 13. juunil s. a., mispärast Meeskooride Sektsiooni juhatus poolt väljatöötatud põhikirja teksti teiste mees-laulu ühingute registreerimisel nüüd võib täielikult usaldada. Põhikiri on kokku säätud arvesse võttes pikaajalisi kogemusi võimalikult üksikasjalisena, kuid sellegipäale vaatamata hästi kokkusurutuna ja ülevaatlikuna. Meeslaulu ühingu normaalpõhikirja võib soovitada eeskujuks teistelegi laulu-muusika organisat-sioonidele. Põhikiri on trükitud väiksevormaadilisena, meeskooride liikmed võivad seda alaliselt kaasas kanda. Põhikirja võib valmistrikitud kujul kasutada iga mees-laulu ühing, ainult on tarvis kaanele kirjutada vastava ühingu nimetus. Põhikiri on saadaval Lauljate Liidu büroos (hind 20 senti).

Sektsiooni asutamiskoosolekul võeti vastu ka meeskooride üldmüts. Mees-kooride üldmütsi kuju on järgmine: alumine äär must samet (3 cm. kõrge) musta läikiva nokaga. Päälmine äär (kõrgus $4\frac{1}{2}$ cm.) ja päalagi valge, ning sinise kan-diga (umbes 2 mm.). Ees keskel vastava ühingu märk eriti mütsi tarvis valmis-tatud ja kullatud. Märki all on võimalik kanda kohaliku linna või ühingu enda värve roseti kujul. Mütsi kuu ja kindlaksmääratud värvid on tarvitamiseks lubatud ainult meeskooridele, kes Lauljate Liidu liikmed. Mütsi proovi võib näha Lauljate Liidu büroos.

Helilooja A. Vedro kirjutab ooperit.

Ooperiloomingu alal on meie heliloojad viimasel ajal võrdlemisi aktiivseks muutunud. Ammuks see oli, kui sai teatavaks noore helimeistri Evald Aav'a loodud ooper „Vikerlased“, õige pea järgnes sellele prof. A. Lemba oma ooperiga „Kalmuneid“, millist praegu etendatakse „Estoonia“ teatris, kui juba kuuleme et ka A. Vedro on asund katsetama ooperipõllul. A. Vedro kirjutab ooperi meie rahvuseepose „Kalevipoja“ aineil, mille esimese ja teise loo on librettoks kohandanud J. Pert. Uue ooperi kohta loodame järgnevais numbreis tuua lähemaid teateid.

Värsket jõudu Kuressaare muusikaellu.

Kuressaare muusikaellu jättis viimasel ajal kohaste ja asjatundjate jõudude puudumise tõttu paljugi soovida. Kuressaare Eesti Seltsi Jaulukoori tegevus seis selle tõttu täiesti. Ka ei olnud kiiduväärt kohaliku Laurentsiuse kiriku orelmängija, paljugi kuuldus tema kohta nurinat.

Mõni aeg tagasi valiti Laurentsiuse kiriku organistiks endine Tartu ülikooli kiriku organist ja ülikooli koguduse lauluseltsi „Cantate Domino“ koorijuht **Joosep Aavik**. Pääle selle asub Joosep Aavik juhtima ka Kuressaare Eesti Seltsi segakoori. **REVE**

Valentine Riives'e kontsert.

Pühapäeval, 22. skp. esines Valentine Riives „Estoonia“ kontsertsaalis ise-seisva klaverikontserdiga. Noort klaverikunstnikku võime tervitada rõõmuga kui erinevat meie noorte helikunstnikkude peres. V. Riives'el on täiesti väljaarenenud tehnika, kõige suuremad raskused võidab ta mängeldes. Tema touché on pehme ja modulatsioonivõimeline, tõlgitsemine selge, läbipaistev. Esimene osa kontserdist oli pühendatud klassikule, eesotsas Bach'iga. Eriti mõjuvalt ja stiililiselt saime kuulda kuulsat Chaconne't, milles noor kunstnik suurt jõudu väljendas ja kõik teemid nüanseeris imeselsgesti ja igaüks enese ette läbimõeldult. Meisterlikult mängis ta Fr. Liszt'i Kontsert etüüdi nr. 2, osutades omi pärlitaolisi passaaže. Eriti pakkus huvi kontserdi teine osa, mis koosnes uuemate heliloojate tööddest.

Prokofjev'i sonaat osutus V. Riives'e tõlgitsemisel peaaegu vananend muusikaks, nii selgelt ja arusaadavalt toodi ta kuuldavale.

E. Debussy, see suur poet, eriti oma vähemates klaveritöödes, toodi kuuldavale samuti meeleoluliselt. Näib, et V. Riives omab uuema muusika tõlgitsemiseks ja esitamiseks erilisi andeid, mis osutab noore kunstniku suurt eruditiooni. Loodame, et saame V. Riives'elt veel palju kuulda ja et tema tõuseb täheks meie noorte pianistide hulgas, sest noori ja edu on meil vaja.

M. Lüdig.

A. Veske 40 aastat muusikapõllul.

Kui viimasel ajal ka väikelinnade muusikalise külje pääle enam rõhku hakatakse panema, siis ei saa mainimata jätta neid väsimata töömehi, kes end sellele tegevusele pühendavad.

Üks sarnastest on K. L. Rakvere I malevk. orkestri juht A. Veske, kes käesoleval ajal oma 40 a. muusikalise tegevuse juubelit pühitseb. Tema eluloos-rännakus seisab ta tegevus.

Sündis 27. mail 1877. a. Isa oli Virumaal Aa mõisas sepaks. Kui veidi aega hiljem perekond Narva liikus, ärkas Veske's rahutu soov: saada muusikameheks, orkestri juhiks — ja see täituski. Tema soovile tagaseinaks oli tol ajal Narvas töötav suurvürst Vladimir Aleksandrovitš'i muusikakool, kuhu A. Veske astus 1889. a. sügisel.

Koolist lahkudes algab juubilaril kirju elu. Noor pasunapuhuja läheb 1894. a. vabatahtlikult Preobraženski kaardiväe polgu orkestrisse, kust hiljem läheb tuletõrje orkestrisse. Säält siirdub ta 17. mereväe ekipaazi ja edasi soomuslaeva „Sevastopol'ile“. Läbi teinud Vene-Jaapani sõja ühes Hiina erüüdu maharõhumisega asub ta „Kauge-Ida keisri asemiku staabi orkestri“-juhi kohale, kust lahkudes samale alale läheb I. Orenburgi kasakate polku.

RÜDOLF TOBIAS'E MÄLESTUSSAMMAS

avati Haapsalus pühapäeval, 22. sept. Nägus monument — kunstnik Espenbergi töö — on hästi õnnestunud. Eriti peegeldub rinnakujus Tobias'e loomulik näoilme ja sisemine tundeilm. Aktuse avas Haapsalu linnapääd Dr. Alver. Vaimulliku kõne pidas pastor Mühlen. Haridusministeeriumi nimel kõneles direktor Ney, mille järele hra Tann andis aru monumendi saamise ja valmimise kälgust. Pääle selle ter vitasid Tallinna Konservatooriumi, Akad. Helikunstnikkude Seltsi ja Heli kunsti Sihtkapit. poolt prof. Th. Lemba, Lauljate Liidu poolt prof. J. Aavik, Haapsalu seltside liidu ja kaitseliidu poolt major Leopas, kuna lauluseitsi „Heli“ poolt ütles sooje sõnu esimees hra Reikmann. „Heli“ koor laulis hra Kreegi juhatusel Tobias'e laule. Aktusel oli palju osavõtjaid, eesotsas R. Tobias'e ema ja õdedega. Aktus jättis üleva mulje.

A. VESKE

Kaitseliidu orkestri juht Rakveres, kes pühitses hiljuti oma muusikalise tegevuse 40 a. kestvust. Muusikalise hariduse omandas Narvas end. vene muusikakoolis. Koolist lahkudes tegutseb paljudes orkestrites mängijana ja juhina ning viimasel ajal Rakvere garnisoni orkestri juhina kuni selle likvideerimiseni.

Veidi hiljem lahkus kaitseväge teenistusest, astudes erateenistusse orkestrijuhina, ühtlasi mängides samal ajal ka sümfoniaorkestrites, ooperites, operetid. Ukraina vägede formeerimise ajal näeme teda jälle vormirides ja nimelt orkestrijuhina inseneriväes.

Vahepeäl loobub jälle „sõjamehe“ elust, ning töötab Mirgorodis, Poltava kubermangus Gogoli kunstikooli muusikaõpetajana. Siis jälle sõjaväes, võttes osa ühes ukrainlastega lahingutest enamlaste ja Denikin'i vastu. 1919. a. interneerisid poolakad ta Austriasse, kust 20. mail 1920. a. kodumaale pääses.

Ka siin hakkas ta tegutsema omal erialal, asudes 1921. a. Vaivarasse elukutseliseks orkestrijuhiks, kus sääle pasunakoori lühikese ajaga hääle tasapinnale viis.

1923. a. asutati Rakvere 5. üks. jalgväe pataljoni orkester, mida juhatama kutsuti A. Veske. Hiljem kujunes sellest Rakvere garnisoni orkester, mis kahjuks aga 1928. a. „summade kärpimise surma“ suri (Vab. valitsuse otsusel likvideeriti!).

Vabanedes kaitseväge kapellmeistri kohalt, organiseeris ta K.-L. I malev-konna orkestri, mille juhina töötab praegu.

Vaatamata pikale ja keerulisele elukäigule, on A. Veske nooreks jäänud, kui mitte aastatelt, siis oma töötahtelt ja energialt. Aastaga on ta muutnud endise orkestri õige jõurikkaks ja tasakaalukaks. Mitte ükski Rakvere, vaid ka pea terve Virumaa ütleme A. Veske'le 40. a. juubeli puhul soojemaid tervitusi ja tänama nende liigutavate meloodiate ja mõjuvate akordide eest, mida mõõdnud suvel ja varemgi Rahvaaias kuulsime.

Suure aitäh ütlevad juubilarile ka Rakvere lapsed, kes laulu- ja spordipäevade puhul orkestri saatel laulavad, marsivad ja võimlevad.

Olgu päikesepaisteline meie juubilarile ka edespidine elu ja töö!

Ernst Hellein.

Põltsamaa muusikapäev,

vast kõige hilisemaid mõõdnud suvel, peeti Lauluselts „Leelo“ korraldusel pühapäeval 1. septembril. Laulupäevast võttis osa 8 koori lähemast ümbrusest ja pääle selle veel Viljandi „Koidu“ segakoor Joosep Saar'e juhatusel.

Laulupäeva hommikul oli vaimulik teenistus Põltsamaa kirikus, kus vaimulikude lauludega esines „Koidu“ segakoor.

Päeval kell 3 sammusid lauljad rongikäigus Põltsamaa lossi juurest peoplatsile, kus esinesid ettekannetega laulu- ja pasunakoovid. Üldkoore juhatasid J Saar ja K. Vervoit. Öhtul oli Põltsamaa lossis kontsertball.

Põltsamaa laulupäeva võib pidada kordalainuks, nii muusikaliselt kui aineiliselt.

—de

Harjumaa õpilaste laulupäevast.

Harjumaa õpilaste laulupäeva muusikalise külje kohta töime muusikaarvustaja M. Lüdigi arvamise meie lehe nr. 7/8-as. Siinkohal jäädvustame mõningaid jooni laulupäeva üldisest käigust.

Juba aastaid tagasi liikus Harjumaa õpetajaskonnas laste laulupäeva korraldamise mõte. Alles 1928 a. sügisel võttis maavalitsuse haridusosakond laulupäeva küsimuse uuesti päevakorda. Laulupäev määrati kindlaks 9. juuni pääle.

Laulupäeva tegelased — Harjumaa õpilased — jõudsid Tallinna juba 8. juuniks. Sellel päeval pakuti õpilastele külakostina teatrietendusi ja öhtul oli rongikäik Toompääle Riigivanema tervitamiseks.

Saabus 9. juuni — peopäev. Hommiku vara täitusid kaks päälinna suuremat kino Harjumaa õpilastega. Kinoetendused olid eestikätt mõeldud noorematele õpilastele, kes eelõhtul „Estoonia“ etendusele ei mahtunud. Peo rongikäigu algus oli määratud päeva kella 1 pääle. „Kalevi“ aed selleks ajaks aina kihab õpilastest. Veerand tundi hiljem sammub rongikäik aiast välja. Kirev õpilaste pere kokku ligemale 90 lipuga, köidab päälinna tähelepanu. Umbes tund kulub sammumiseks laulupeoplatsile, kuhu veidi hiljem jõuab ka Riigivanem koos teiste valitsuse liigetega. Laulupäeva avab selle järgi peo üldkorraldaja. Edasi ütleb tervitusi õpilastele ja publikule Riigivanem A. Rei. Riigivanema kõnele järgneb hümn ja kohe

ühendatud lastekooride laul „Isamaa kutsub“ (A. Läte). Siis laulavad kõige nooremad kaasakiskuvalt „Üks kaks kolm“, „Vaikne kena kohakene“, J. Aavik'u „Karjamaal“ ja „Poisid ritta“. Järgneb vanemate klasside koori poolt „Väikestele isamaale“, „Kuku, kuku käokene“, „Häiu lahke lapsukene“, „Juss oli väike premees“, „Oh Eesti isamaa“ j. t. Laulude vaheajal kanti ette rahvatantse. Keske ja algkoolide ühend. segakoor kandis ette kolm laulu: „Kalev ja Linda“, „Varas“ ja „Priiuse hommikul“. Lõpuks laulsid ühend. lastekoorid J. Aavik'u laule „Oh mis ilus“, „Kevadel“, „Tii, tii tihane“. Laulupäev lõppes vägeva lauluga „Isamaa kutsub“.

Üldiselt läks laulupäev korda nii sisuliselt kui aineliselt. Maksuliste pääsetähtedega käis kuulajaid ligemale 10.000. Puhas ülejääk laulupäevast läheb tulevaste pidustuste ja hariduspäevade korraldamiseks, kehvemate õpilaste toetamiseks ja osa maavalitsuse käsutusse.

—II—

TEATEID VÄLISMAILT

Mida pakub Pariisi ooper.

Pariisi draama- ja komöödiateatreid on külastanud meie tüsedamad teatrijõud. Sageli ka ajakirjanduses on nende kohta sõna võetud, õige kiitvalt mainides nende lavastajate ja näitlejate võimisi, mida need ka kahtlemata väärivad. Pariisi ooperiteaatrite ja -etenduste kohta on aga hoopis harvem sõna võetud. Et parimateks ooperiteaatriteks maailmas loetakse Itaalia omi, selle maa vana laulukultuuri ja rikkalikku, looduslike häälematerjalide tõttu, on kõigile tuttav, kuid ei oleks siiski ülearune mõne reaga peatuda maailma kunstitsentrumi Pariisi riigiooperi etenduste juures. Seda, mida nimetasin itaallaste häälematerjalist, ei saa prantslaste kohta mitte öelda, kuid viimaste juures peab eriti alla kriipsutama nende suurt sisemist intelligenti, kunstimaitset ja hoolast ning asjatundlikku püsivat tööd mängu- ja häälekooli suhtes. Prantslastel on väiksemgi häälematerjal põhjalikult väljatöötatud ja maksimumini väljatoodud, sel määral mil seda püsiv töö iganes võimaldab. Loodus ei ole aga prantslasele just mitte väga helde olnud hääle jagamise suhtes. Kui võtta võrdsest rahvarvuga, siis on vast Vanemuine sel alal heldemgi olnud, kuid meie inimestel puudub sagedasti võimalus sarnaseks järjekindlaks tööks aja ja ainelise jõu puudumise tõttu. Puudub ka paljudel meie lauluharrastajatel arusaamine püsiva töö tähtsusest ja katsutakse „Jumala anniga“ läbi ajada. Mängu, dekoratsiooni ja balleti juures oleks ülearune pikemalt peatuda, sest sellest on meie ajakirjanduses küllalt kiitvalt varem mitu korda räägitud. Enesest mõistetavalt pakub ka prantsuse riigiooperi ses suhtes kõige paremat. Pole siis ka ime, kui sarnaste võimaluste tõttu poole tosinna võrra ooperi-, sama palju tähtsamaid draama- ja kümmekond revüüteatreid rahvast täiskiilutud on ja peab vähemalt paar päeva enne etendust pääsetähe lunastama neid külastades. Sarnast suurt teatrite edu tuleb muidugi esijoones näitlejate arvele panna, kuid muidugi ei puudu sääl ka vääriline publikum, kes oskab nende teeneid hinnata ja suudab seda vääriliselt tasuda, eriti välismaalaste näol rikkaid kultuurriigest.

Pariisi riigiooperi kuulsamaist lauljaist möödunud hooajal võiks nimetada soprani Beduoni, baritonit Camboni, basse Pernet ja Iornet, tenoreid Villabella't ja Till'i. Eriti just viimast, kes oma suure ja mahlaka häälematerjali ja võrratu näitlejaanni poolest üle Euroopa tuntud ja kes Ameerika New-Yorgi „Metropolitain“ teatriga on pikema aja päälle lepingu sõlminud, nii et lahkub juba tulevaks teatrihooajaks Euroopast. Pääle mainitute leidub Pariisi riigiooperis veel rida teisi hästi koolitatud häältega tenoreid noorematest jõududest, kuna aga madalatest häältest Lääne-Euroopa näitelavadel üldiselt puudust tuntakse, sest teatavasti on sügavate basside kodumaa ikkagi Venemaa.

Repertuaar Pariisi riigiooperis piirdub õige väheste ooperitega ühe hooaja kestel, sest ühtsama ooperit mängitakse nädalate ja kuude viisi korduvalt teatud päevil. Pole ka tarvidustki sagedamini uuendada repertuaari, sest et just riigiooper on alati täiskiilutud päämiselt välismaalasist, turistidest.

Riigiooperi mängukavas on ainult kõige populaarsemad ja tuntumad teosed — nii kui: Gounod — „Faust“, „Romeo ja Julia“, Massenet — „Manon“, Rich. Wagner — „Lohengrin“, „Siegfried“ ja „Meistersinger“. Opera Comique'is ja teistes vähemates teatrites on repertuaar mitmekesisem ja pileti hinnad märksa odavamad kui riigiooperis, seega ka kohalikele, alalistele teatrikülastajatele enam kättesaadavad. Väärilise ettekande eest on ka viimastes küllalt hoolt kantud.

Päale muude ei saa nimetamata mööda minna Pariisi vene teatrist, milline töötab aasta ümber määratu suure eduga, tehes vahetevahel ringreise Berliini, Müncheni, Viini ja teistesse Euroopa linnadesse. Teater asub 15 avenue Montaigne'l „des Champs Elysees“ teatri ruumides. Annab kolm kuni neli etendust igal nädalal. Teater töötab eraettevõttel ilma mingisuguse toetuseta, endiste Vene „Maria teatri“ parimate jõudude kaastegevusel ja riisikol. Ettevõtte pääjuhtideks on pr. Kusnetsova-Massenet ja endine Riia läti rahvusooperi dirigent Kuper, kelle nimi meil Eestiski hästi tuntud.

Teatri eeskavas on ainult vene komponistide ooperid — nii kui Rimsky-Korsakov'i „Tsaar Saltan“, „Sadko“, „Tsaari pruut“, „Mai öö“; Dargomõžsky „Näkingeid“ ja Mussorgski „Boris Godunov“. Kõik ülalnimetatud ooperite etendused saavad alati suure menu osaliseks oma kütkestava muusika kui ka ilihää laulu ja usutava mängu poolest. Enesest mõistetavalt on sarnase suure edu juures teater ka aineliselt kindlustatud.

K. Loog.

Korraldus, mis väärrib järeltegemist.

Sakslased on üldiselt tuntud oma organiseerimisoskuse ja asjalikkusega. Neil on pikaajalised kogemused ka laulupidude organiseerimises. Mäletavasti peeti X saksa üldlaulupidu möödunud suvel Viinis, milline ulatuselt ületas kõik seni maailmas nähtud laulupeod.

Järgmine saksa üldlaulupidu peetakse 1932. aastal Frankfurtis M. ä. Selle eeltööga on Saksa Lauljate Liit juba algust teinud. Muu seas on erilise hoole alla võetud lauljate sõiduküsimuse lahendamine. Suured ülemaalsed laulupeod on seda võimsamad, mida suurem on kokkusoitvate tegelaste hulk. Iga üksiku laulja-mängija osavõtt laulupeost on tähtis, sest üksikutest kogunevad tuhanded ja kümned tuhanded. Kuid kahjuks majanduslikud olud ei luba kõigil lauljail-mängijail laulupeole sõita, sõidukulud kauge maa taha on võrdlemisi suured. Paljud lauljad peavad laulupeost eemale jääma ja see on neile valus. Aastaid tööd, usinat õppimist, õhinat ja ootust ning viimase silmapilgul tuleb sõidust loobuda, hädameelt ei tee see kellelegi!

Sellest võib hää tahtmise juures üle saada. Ent selleks tuleb juba aastaid varem hakata raha koguma, väikeste summakeste kaupa.

Saksa meeskoorides on üldine soov, et iga koori liige võtaks osa laulupeost, iga laulja erandita. Frankfurti sõiduks on paljudes koorides organiseeritud hoiukassad, millise valitsemine usaldatakse kellegi ausameelse kooriliikme kätte. Raha kogumist teostatakse sellekohaste kaardide ja markide abil. Igale kooriharjutusele toob kassahoidja kaardid ning margid kaasa. Kui siis keegi kooriliigetest ostab hoiumargi (nende hind on kahesugune: 50 penni ja 1 mark, 1 Saksa mark = 90 Eesti senti), siis kassahoidja kleebib selle ostja silme ees kaardile ja kustutab margi kuupäeva templiga. On kaart marke täis, siis annab laulja selle kassahoidjale ja saab vastu hoiuraamatu, milles on tähen-datud markide ostmise teel kogutud summa. Nii sünnib edasi ka iga järgmise kaardiga. Sel teel on võimalik Frankfurti laulupeoks koguda nimetamisvääriline summa. Saksa laulupeoni on aega kolm aastat. Kui igal lauluharjutusel kleebitakse kaardile üks mark, siis aasta jooksul teeb see välja 52 RM, kolme aasta jooksul 156 Saksa marka (Eesti rahas 14.000 senti). (Sellest võib järeldada, et saksa kooridel on ainult üks lauluharjutus nädalas ja et saksa laulja laulupeole sõites tarvitab aukartust äratava summa raha). Sakslased arvestavad pool sellest summast sõidukuludeks ja ülejäänud osa laulupeol toidu muretsemiseks ja niisamuti siin-sääli ringivaatamiseks.

Meile ei ole see küsimus uus. IX üldlaulupeo eel saatis Eesti Lauljate Liidu juhatus kõigile kooridele üleskutse koguda raha laulupeole sõiduks pidude ja kontsertidega. Kuid ei ole teada, et ükski koor oleks sellel alal nimetamisväär-

seid tulemusi saavutanud. Igatahes üleskutse Lauljate Liidu juhatuselt poolt läks kooridele võrdlemise hilja ja teiseks on teateid, et paljud peod sõidufondi hääks lõppesid suure lõbustusmaksu tõttu puudujäägiga!

Kuid loodetavasti järgmise üldlaulupeo ajaks suudetakse lauljate sõiduküsimus korraldada paremate tulemustega. **Palju on olnud siin lauljate ja laulukooride endi soovidest ja energiast.**

Mis puutub kirjutises tähendatud hoiuarkidesse, siis neid on lasknud suurel määral valmis trükkida Saksa Lauljate Liit. Kuid paljud seltsid on ka ise margid trükkida lasknud, kohandades neid kas hinna või välise kuju poolest rohkem oma soovidele.

R.

Elektri viiul.

Möödunud aastal konstrueerisid kaks prantsuse inseneri elektri viiuli, milline võivat kontsertidel asendada esimeseklassi viiuldaja. Seni kahjuks elektri päälkuulajat veel ei ole osatud valmistada.

Muusik peab imet tegema.

Keegi prantsuse muusikamees tõendab, et hää moodne klaverimängija peab oma silmi harjutama, et võiks minuti jooksul lugeda 1.500 noodimärki! Ta sõrmed peavad olema niivõrd väledad, et ta võib teha sama aja jooksul 2.000 liigutust. Ta kohanemisvõime peab olema treeneeritud kõigi noodimärkide tajumiseks ning samal ajal ka sõrmede juhtimiseks. Et näiteks Veber'i „Perpetuum mobilet“ mängida, peab pianist vähem kui nelja minuti jooksul lugema 4.541 noodimärki, see tähendab üheksateist sekundis. On aga teada, et silm võib tajuda sekundi jooksul ainult kümnet muljet, nii peame oletama, et kiire tempo juures muusik ei taju mitte igat nooti üksikult, vaid terveid rühmitusi korraga. Chopin'i e-moll etüüdi teises jaos peab mängia 2½ minuti kestel lugema isegi 3.950 noodimärki — või ligikaudu 36 nooti sekundis.

Kuidas vanad roomlased esinejaile kiitust avaldasid.

Praegusel ajal on igalpool moes kunstnikkudele kontsertidel ning näitlejaile teatris ettekande järele kiitust avaldada käteplaksumisega. Alati ei ole see nii olnud. Papiiruserullidest, mis Pompejis leiti, saame teateid selle kohta, kuidas vanad roomlased teatris ning kontsertidel esinejaile oma häädmeelt avaldasid.

Esines laulja või näitleja keskeltläbi rahuldavalt, siis ettekande järel vanad roomlased plöksutasid pöidla ning keskmise sõrmega. Kui näitleja või laulja teenis rohkem tähelepanu, siis löödi väljasirutatud sõrmedega pahemat kätt paremale. Seda toimingut nimetati „testae“. Kui juba plaksutati, siis oli kunstnik publikule rohkesti naudingut pakkunud. Kiiduavalduse tippu tähendas see, kui päälkuulaja lehvitas lava poole oma tooga hõlma. Keiser Aurelian lasi lihtpublikule, kes harilikult toogat ei kannud, väikseid rätikuid välja jagada, et ka neil oleks võimalusi oma ülima häämeele avaldamiseks.

Pime muusikaõpetajana.

Pimedad ning nende sõbrad Berliinis nõuavad kõrgema muusikakooli asutamist pimedate tarvis. Küsimust on tõsiselt käsitama hakatud. Asja kõigekülgselt järelekaalumiseks on moodustatud eriline teadusemeeste komisjon. Saksamaal toimivad praegu muusikaõpetajatena 200 pimedat.

ETTEKAVATSEJA INIMENE ENNE OSTU TUTVUB KAUBAGA.

Meie kaupleme juba üle 30 aasta alamal-
nimetatud asjadega ja võime seega Teile
pakkuda vaid kõige paremat kaupa.

Büroomasinad

Kirjutusmasin „CONTINENTAL“ on ainus
kõige moodsam masin maailmaturul. Arve-
masinad, kartoteek „ACME“ ja telseid bü-
roomasinad. „OPALOGRAF“ on kahtle-
mata kõige odavam ja otstarbekohasem
pajundusaparaat. Väga kohane nootide
pajundamiseks.

Jalgrattad

nagu „WANDERER“, „SWIFT“, „HOPPER“,
„DIAMANT“ kõnelevad enese eest. Need
on üldiselt parimad maailmas, mida töö-
nada võib igauks kes vähegi ratast tunneb.

Õmblusmasinad

kõige kuulsamast vabrikust „MUNDLOS“.
Need masinad on kohased kõikide mõel-
davate tööde jaoks perenaisele ja amet-
meestele.

Auto-osi

Ja -tarbeid ostab iga autoomanik esimesest
allikast. Eriosadest „CHEVROLETT“ile“
ja teiste ameerika autodele täielik valik.
Kuullaaagrid Inglismaa „HOFFMANN“i“ te-
hasest on populaarsemad ja tugevamad
maailmas.

Nõudke katalooge ja maksutingimusi.

K/m. LIER & ROSSBAUM

TALLINN, VIRU T. 7. TELEFON 27-34.

Takti löömisest XVIII sajangul.

XVII sajangu seitsmekümnendais aastais ja XVIII s. esimesel poolel tõuseb muusikateoreetikute ja osalt praktikutegi hulgas reaktsioon „maneeridega“ taktilööjate vastu, kes takti löid lärmiga ja tempot käsitasid juhuslikult. Printz algatab kaebuste rea Saksamaal oma teosega „Musica modulatoria vocalis“ (1678). Ta soovib vaikset taktilöömist, sest see on enam kunstipärane, kui lärmitsev, „mille juures juht malakaga lähima puldi või muu corpus solidem (kõva keha) pääle nii kõvasti lööb, et mürisevaid lööke on kuulda kaugemale, kui lauljaid“.

Jalaga tampimise kaudu taktilöömine kestis XVIII-dal sajangulgi. Ilmaeagu ei kirjuta Printz oma nimetatud raamatus „Takti löögu Praefectus üksi...“, sest juba XVII s. lõpul esines kuri komme, et koorilauljad ja mängijad orkestris takti kaasa tampisid.

Tugevam reaktsioon löi lökkele XVIII s. esimesel poolel. Sõna võtab esiti Mattheson. Ta „Exemplarische Organisten Probe“-st (1719) loeme: „Tuleb imestada, missugune arvamine mõnel on jalaga taktilöömisest; nad peavad nähtavasti oma jalga targemaks pääst ja nii et viimisel tuleb end jalgade järgi juhtida“.

Ka kuuldava taktilöömise vastu võideldi hoogsalt, nagu juba eel tähendatud. Cramer oma „Magazin der Musik“ (1783) ütleb: „Oleks küll aeg, et kõrvaldaksime selle puuraiuja (s. o. kapellmeistri), tarvitades ühe tuntud kirjamehe väljendust, kes meie ooperid ühest otsast teiseni koost lahti taob. Need orkestri ees seisva kepiga-mehe koledad löögid uimastavad kuulaja, ilma et teeks tuntavaks takti.“ XVIII s. viimasel kolmandikul näib „jalaga juhtimine“ natuke vähenevat, vahest Matthesoni ja ta kaaslaste kriitilis-satüürliste märkuste tagajärjel.

Pole mingi ime, et sellases olukorras sai küsitavaks kapellmeistri vajadus üldse: mõned tahtsid ta kõrvaldada, teised nõudsid uuendusi.

Dirižöörimise kunstist ei teatud aga veel midagi. Kes polnud hää laulja ega valitsend mõnd instrumenti virtuooslikult, või kel polnud mingisugust loovat tööd, seda ei võetud koorilauljate ega instrumentistide poolt arvesse erilise dirižööritalendina, kuigi ta ka teoreetiliselt võis olla paremini haritud kui esimesed. Arvatavasti tekkis säärane vaade generalbassi ajajärgul, mil kapellmeister enam oli tegevuses generalbassi mängimisega kui dirižöörimisega.

Jalaga taktilöömine ja lärmitsev taktikepp olid nii põhjuseks kapellmeistri ameti küsitavaks muutmisele. Tugeva protesteeriva eitava voolu kõrval püsis aga jaatav, kes võitis nii tegelikult kui teoreetiliselt.

Nii jäi kapellmeistri amet, kadusid aja jooksul olevad pahedki.

Toimetusele saadetud kirjandust.

A. J. Luusmann — „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“. Teie poolt Muusikalehe toimetusele saadetud laul „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ uue hüümi katsena on täiesti nõrk ning alaväärtuslik. Nii ei saa meie seda laulu kooridele soovitada. Ka arvame et sellaste nõrkade laulude levitamine üldse on täiesti lubamata.

Väägvere koor 1839—1929. Muljeid ja mälestusi vanemast muusikakoorigest. Väägvere Laulu- ja Mängukoori kirjastus 1929. Hind 1 kroon. Sisaldab pikema kirjutise Väägvere koori tekkimisest ja arenemisest E. Virkhaus'ilt ja lühemaid J. H. Virkhaus'ilt, Ludvig Juhilt, A. Virkhaus'ilt, Miina Hermann'ilt, A. Lättelt, ning lõpuks pikema segakoori laulu, mille prof. Juhan Aavik on pühendanud Väägvere koorile 90 a. juubeliks. Välimuselt nägus, hulga piltidega.

KÜSIMUSI JA VASTUSEID

Küsimus: Seni tarvitati lauluõpetuses järjekindlalt: mažoor, minoor, käies „Õigekeelsuse sõnaraamatu“ järele. Haridusministeeriumi algkooli õppekavades 1928. a. aga loeme igal pool: madžor, minor. Miks nii ruttu jälle keeleparandus?
Minoor.

Vastus: Toodud küsimust võib „Muusikalehe“ toimetus täiendada veel sellega, et muusikaõpetajate kongressi otsuse kohaselt tarvitatakse eeltoodud sõnu järgmiselt: mažöör, minöör.

Milliste vormide tarvitamist tuleb eelistada, selle kohta ei oska vist ka keeleteadlane mag. Aavik seletust anda. Muusikalehes on viimasel ajal tarvitatud mažoor ja minoor, nii nagu seda ette näeb „Õigekeelsuse sõnaraamatu“ viimane trükk. Mispärast haridusministeeriumi algkooli õppekavades tarvitab madžor ja minor, miks üldse sellane vormide üliküllus, selle kohta ei tea Muusikalehe toimetus seletust anda, ei ole ju ta selleks kompetentnegi.

Kuidas moodustada keelpilli orkestreid.

Palun seletust anda, „Muusikalehe“ kaudu, allpool järgnevatele küsimustele. On soov asutada mandoliinide koori. Missugused pillid ja nendele vastav arv peavad olema mandoliini kooril, kui ta koosneks 10, 12, 15 ja 20-st mängijast.

Kas kõlbavad viiulid mandoliinide hulka. **L. T. Viljandimaalt.**

Väiksem, kuid täielik koosseis keelpillidest on kvartett. Koosneb esimesest ja teisest mandoliinist, mandoolast ning kitarrist.

Järgmine on kvintett, täiendatakse ühe esimese mandoliiniga. — Sellane koosseis on ses suhtes parem, et ettekande ajal võib ühel esimesel mandoliinil keel katkeda, mis takistab ettekannet. Kui aga neid on kaks, siis viib teine mängitava pala ikkagi lõpuni.

Sekstett koosneb 6 mängijast: kahest esimesest ja ühest teisest mandoliinist, mandoolast ning kahest kitarrist.

Septett täiendatakse ühe teise mandoliiniga.

Oktett — kahekordne kvartett. Koosneb 8 mängijast. Kõigist eelpool mainitud pillidest olgu kaks. Võib täiendada ühe esimese mandoliiniga.

Et moodustada 10-dest mängijast koosnevat orkestrit, vaja täiendada oktetti ühe esimese mandoliini ja kitarriga. Kui aga on saadaval bass, siis on parem kolmandama kitarrist asemele see paigutada.

Bass peab võimalikult väiksemalt mängima, seepärast, et kitarrid mängivad ka bassi osa. Bass oma helidega elustab orkestri mängu, sest selle helid on kahe oktaavi võrra madalamad kitarrist omist.

Mõnes orkestris polegi kitarre, vaid nende aset täidavad kolmandad mandoliinid, alt-mandoliinid ja bassid.

Nende ridade kirjutaja sarnast koosseisu ei poolda ja nimelt seepärast, et Itaalias, kus sellaste orkestrite kodumaa, alt-mandoliini ei tunta. Päälegi on kitarrist pehme kõlaline pill, hästi sobiv mandoliini ning mandoolaga.

Suhe alt-mandoliini ja kitarrist vahel on just niisugune, nagu puhkpilli orkestrites metsasarve ja hariliku aldi vahel.

Metssarv on pehme tundelise, kõlaga, kuna aldi see omadus puudub.

Samuti on alt-mandoliini helid võrreldes kitarrist omaga metallilisema kõlaga. Sümfonia orkestrites on tarvitusel ikka metssarved. Kitarrist eelmised keeled olgu sooltest, aga mandoolal — punutud.

Orkestrites kuni 30-ne liikmeni jätkub ühest bassist, muidugi neis, milles kitarrid.

Kitarrideta, nii suurtes orkestrites, peab kaks bassi olema.

Neisse orkestritesse viiulid ja teised poognaga mängitavad pillid ei kõlba, aga kitarrist võib kasutada nende saatmiseks — kaasmänguks. Sobivad keelpillidega kõik löökriistad: triangel, kastanjetid, kuljused jne. Isegi suur ja väike trumm, kui orkester on vastavalt nii suur.

J. Turgan.

Väljaandja: Eesti Lauljate Liit. — Vastutav toimetaja: Mart Saar.

Tellimishind aastas L. L. liigetele 1 kr., teistele 1 kr. 20 senti.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Rataskaevu 22, telef. 1—82.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, Väike Pärnu mnt. 31.

Philharmonia orkester.

- D. 1672 Vorspiel 1. ja 3. Akt „La Traviata“. Verdi.
C. 1667 Ouverture „Morgen, Mittag u. Abend in Wien“. (Suppé).
C. 1685 Dorfschwalben. Vals (J. Strauss).

De Groot ja tema orkester.

- B. 3041 Auszug „Glocken von Corneville“ (Planquette).

Victor Olaf — Sextett.

- C. 1578 Valse Triste (Sibelius).
A Keltic Lament (Foulds).

Septembri kuu uudisplaadid.

Jack Hylton ja tema orkester.

- B. 5622 Let's fall in Love. Foxtrot.
The Banjo. Foxtrot.
B. 5628 House on the hill - top. Foxtrot.
A Love Tale of Alsace Lorraine. Foxtrot.
B. 5649 Don't make my heart your plaything. Walzer.
Ever so goosey. Foxtrot.
B. 5663 Louise. Foxtrot.
Honey. Foxtrot.
B. 5666 Is izzy azzy wozz. Foxtrot.
When I met Connie in the Cornfield. Foxtrot.

Nat Shilkret ja tema orkester.

- B. 5662 Hittn the ceiling. Foxtrot.
Sing a little love song. Foxtrot.

Parlophoni uudisplaatide nimestik.

Bronislaw Hubermann. Suur sümfoonia orkester.

Conzert für Violine mit Orchester. (Tschaikovsky). Op. 35.

- P. 9855 1 Satz I Allegro moderato — moderato assai.
1 Satz II dto.
- P. 9856 1 Satz III Codenza.
1 Satz IV Allegro moderato — moderato assai.
- P. 9857 2 Satz I Canzonetta (Andante).
2 Satz II Andante u. 3 Satz I Finale.
Allegro vivacissimo.
- P. 9858 3 Satz II Allegro vivacissimo.
Melodie (Tschaikovsky), op. 42, Nr. 3.

Professor Dr. Max von Schillings. Suur sümfoonia orkester.

III Symphonie (Eroica, Es-dur (L. von Beethoven). Op. 55.

- P. 9434 Dem Fürsten Lobkowitz gewidmet.
1 Satz I Allegro con brio.
- P. 9435 1 Satz II Allegro con brio.
- P. 9436 2 Satz I Marcia funebre.
2 Satz II Maggiore Minore.
- P. 9437 2 Satz III Minore.
2 Satz IV Minore.
- P. 9438 3 Satz Scherzo — Allegro vivace — Alla breve — Coda.
4 Satz I Finale — Allegro molto.
- P. 6439 4 Satz II Allegro molto — Poco Andante.
4 Satz III Poco Andante — Presto.

Dr. Weissmann. Suur sümfoonia orkester.

- P. 9441 „Margarethe“ (Gounod). Gr. Balletmusik.
- P. 9443 „Pique Dame“ (F. von Suppé). Ouvertüre.

Lauljad, muusikaharrastajad!

Muusika ja laul muutub teile palju armsamaks, kui teie loete enam muusikakirjandust.
∴ Mureitsege endi lugemislauale ∴

kõik Muusikalehe aastakäigid.

Muusikaleht I ak. — 1924

Hind Lauljate Liidu liigetele 2 kr. 25 snt., teistele 3 kr. 25 snt.

Muusikaleht II ak. — 1925

Hind Liidu liigetele 2 kr. 75 s., teistele 3 kr. 25 snt.

Muusikaleht III ak. — 1926

Hind Liidu liigetele 2 kr. 75 s., teistele 3 kr. 25 snt.

Muusikaleht IV ak. — 1927

Trükk otsas.

Muusikaleht V ak. — 1928

Hind Liidu liigetele 1 kr. 40 s., teistele 1 kr. 50 snt. Neli esimest aastakäiku tugevas köites, viimane aastakäik brošüüritud, haruldaselt meeldiva välimusega.

Muusikaleht VI ak. — 1929

Tellimise hind Liidu liigetele 1 kr., teistele 1 kr. 20 snt. Iga laulu- ja muusikaharrastaja tellib ning loeb Muusikalehte. Sisaldab rohkesti artikleid, teateid, jutustusi, anekdoote, muusikapalasisid ja pilte. Välimuselt nägusad kahevärvilised kaaned. Seni ilmunud numbreid on veel saadaval.

Laulupeo album.

Hind Liidu liigetele 1 kr. 40 s., teistele 1 kr. 50 snt. Sisaldab rohkesti huvilavat materjali, pille ja kirjutusi üldlaulupidudest. Väarikas mälestusraamat eesti rahva suurtest pidupäevadest.

Kõik tähendatud väljaanded on müügil Lauljate Liidus Tallinn, Rataskaevu 22. 1929. a. Muusikalehe üksiknumbrid pääle selle kõigis raamatukauplustes, kioskides ja raudteejaamades.

Alanud lauluhoojaks

SEGAKOORIDELE:

EESTI LAULUVARA

Hind Lauljate Liidu iligetele 2 kr., telstele 2 kr. 50 s. Saadaval ka üksikute poogn. kaupa hinnaga 15 s. iligetele, telstele 20 s.

MUUSIKALEHE NOODILISA 1924

Hind Lauljate Liidu iligetele 1 kr., telstele 1 kr. 50 s. Saadaval ka üksikute poogn. kaupa hinnaga 15 s. iligetele, telstele 20 s.

T. VETTIK'U 4 SEGAKOORI LAULU

Hind Lauljate Liidu iligetele 30 senti, telstele 35 senti

R. PÄTS'U 3 RAHVALAULU SEGAKOORILE

Hind Lauljate Liidu iligetele 30 senti, telstele 35 senti

ENN VÖRGU KOORILAULUD

Hind Lauljate Liidu iligetele 1 kr. 15 sn., telstele 1 kr. 25 sn. Selles kogus ilmunud laulud on saadaval ka annete viisi hinnaga 12 senti.

J. JÜRGENSON'I VAIMULIKUD SK. LAULUD

Hind Lauljate Liidu iligetele 60 senti, telstele 65 senti.

K. TÜRNPÜ 2 LAULU SEGAKOORILE

Hind Lauljate Liidu iligetele 5 s., telstele 8 senti.

PASUNAKOORIDELE:

R. KULL'I „KODUMAA“ — BRAVOUR-MARSS

Hind kõigile orkestritele ühine — 5 krooni 50 senti.

Saadaval Lauljate Liidu büroos

Tallinn, Rataskaevu 22.